

**Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn
Mark
Kupm mɛtn taar taadjeki
doobm ɣɛn dooy Labar Jigan
ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark**

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Mark raanɔno se, jee kɛn naan raanden se, naade paac Yaudge eyo. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn jee kuuy raanɔno se, Labar Jigan kɛn Mark raanɔn se, naan duuk cirde paac. Taa naan se bo maakɔ kitapɔn ki se, naan taad te mɛtn taar Isan utu baat se eyo. Mɛtn taar Isan kɛn lee dooy jeege jɛrl jɛrl se kic bo gɔto maakɔ kitapɔn ki. Num gan j'ɔn bo mɛtn taargen kɛn naan ɛd'lapia ute naan kɛn naan naajo ute jeege se gɔto kaam dena. Ɔo gɔtn mɛtin se, taar kɛn naan taad se, maakɔ labarge tun jiga gɔt kuuy se, gɔto. Mɛtn taar kɛn Mark raanɔn se, taad jeege tu ɔ: «Isa se tap bo nana?» Mark noog jeege cɔkɔ cɔkɔ bini 'jeel kɔkɔn Isa. Gan Isa jaay taad ute ro naan malin se, naan taad ɔ naan *Goon Deba*. Ɔo ro goon deba se je taadn ɔ Raa ɛd'inga tɔɔgo do nakge tu paac ɔ ɣɛn kɔjn boɔro do jeege tu ɔ ɣɛn tɔl kusin jeege kici. Ter Goon Deba se je deekɔ ɔ Isa se, debkilim mala mala. Kɛse je taadn ute nakgen k'jeel mɛtin eyo kɛn taad ro Isa ki ɔ do naabin ki. Mark taad jeege tu ɔ Isa se naan Goon Raa (koɔ 1.1) ɔ do taar tɔl taarin ki se, naan raan ɔ Goon Raa ooy se, k'tup k'tɔlin ro kaag ki (koɔ 15.39).

*Jan-Batist *batiz jeege
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18)*

¹ Kupm metn Labar Jiga gen Isa *al-Masi, Goon *Raa.

² Aan goo ken Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki taadno maakn Kitapiñ ki do dakiñ ken oo: *'Booyo, maam m'ai kəl debm kaan naabum naani ki taa ai daapm doobi.*

³ Ter Ezayi deek oo:

K'booy mind deba taad makəñ do kəf-baar ki oo:

*'Daapki doobm Meljege oo 'tediñsiñki jiga 'toodn tal.**

⁴ Debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadn se, naan bo Jan-Batist. Naan naar teec naan jeege tu do kəf-baar ki se. Gətn se naan taadden oo: «'Terlki maakse oo oñ j'asen batizi oo Raa asen tool *kusiñsege.»

⁵ Jee taa naan Jude ki paac ute jee paacn iino maakn geger ken Jeruzalem ki se, naade baado gətn Jan ki. Naade təod metn kusiñdege naan jeege tu oo Jan-Batist batizde maakn ool magal ken k'danin Jordan se.

⁶ Jan uuso kal k'daapin ute beekn ginji oo dək maakn te kəl daara; nakn kəsiñ iimi ute teeje.

⁷ Naan taad jeege tu oo: «Debm utu ade baa metum ki se, naan magal ciruma. Maam se kəl saan kic bo m'aas gen no tuutin eyo.

⁸ Maam se m'batizsenga ute maane, num gan naan se bo utu asen *batizn ute Nirl Salal.»

*Isa k'batizina oo *Bubm sitange naamina
(Mt 3.13-17, 4.1-11; Lk 3.21-23, 4.1-13)*

* 1:3 Aak Eza 40.3.

9 Anum, maakñ ßiige tun se, Isa iinõ maakñ geger ken Nazaret, ken taa naan Galile ki, ßaa on Jan-Batist on Jan *batizin maakñ ool Jordan ki.

10 Ken Isa jaay teeco naatn maakñ maane ki sum ßo, aak maakñ raa on wanj on *Nirl Raa ßooyo don ki tec aan goo deer.

11 Naan booy mindi taaf maakñ raa ki, deek on: «Naai se 'Goon maak-jema, m'ber m'onfio taa naai 'tolumi.»

12 Gõtn se Nirl Raa naar toof on do kod-ßaar ki.

13 Naan ting ßii si-son do kod-ßaar ki. Maakñ ßiige tun se, Bubm sitange ßaado naamina. Naan ing ute daagen maakñ kaag ki on *kõdn Raage ßaado onina on naade aakin don ki.

Isa ber toof jee metin ki on

(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11; Jn 1.35-43)

14 Ken Jan-Batist k'j'õkinga dangay ki jaay ßo Isa iin ßaa taa naan Galile ki on baag wõkn Labar Jiga gen Raa se jeege tu

15 on: «Kaadin aasga, Gaar Raa se ßaadoga gooro. 'Terlki maakse on aalki maakse do Labar ken Jiga.»

16 Kaaf ken Isa deel deel taa baar ken Galile ki se, aak Simon ute genaon Andre tund tund gendde maan. Naade se jee toon kenjge.

17 Isa deekden on: «'Baakiro 'daanumki! 'Borse maam m'asen tedn naase jee ßaa 'je jikilimge ade ßaa doobm Raa ki.»

18 Naade naar on genddege on daamina.

19 Utu iik naan ki cokõ se, naan aak Jak te genaon Jan; naade se gaan Zebedege ing king maakñ markabde ki, ßaap ßaap genddege.

20 Gətn se Isa naar danǰe. Naade iin ɔn bubde Zebede maakŋ markab ki ute jee tɛdn naabingɛ ɔ naade ɓaa mɛtn Isa ki.

Gaaba kalan ɔk kɔɔn sitan

(Mt 8.14-17; Lk 4.31-44; NJKN 10.38)

21 Isa end maakŋ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ute jee mɛtin ki. Ɔ kɛn *ɓii sebit jaay aan se naan end maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔ baag dooy jeege.

22 Jeegeen booy taar kɛn naan dooyde se, ɔkden taad eyo. Taa dooy naan se ɔk tɔɔgɔ ɔ tec aan gɔɔ gɛn jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se eyo.

23 Maakŋ ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, debm ɔk kɔɔn sitan naar endo gətn se ɔ ɔɔd ɔɔyɔ,

24 ɔ: «Naai Isan Nazaret. Naai tap ɓo naaje j'ɔŋ dɪ ute naai? Naai se 'ɓaado gɛn kutje la? Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal kɛn Raa ɓo ɔlio.»

25 Gaŋ Isa aaciŋ kaama ɔ: «'Doa! 'Teec naatn ro gaab kɛn se!»

26 Gətn se sitan baag tiikŋ gaaba se zak zak, ɔɔd ɔɔy makɔnɔ ɔ teec naatn ron ki.

27 Jeege paac taar se ɔkden taad eyo ɔ naade tɔnd mɛtn naapa ɔ: «Kese tap ɓo taar ɔ dɪo? Kese dooy kiji ɔ naan dooy jeege ute tɔɔgiŋ mala. Naan taad sitange tu ɔ sitange kic ɓo tookiŋ taariŋa.»

28 Gətn se nookiŋ naar eem dɔɔd taa naan Galile ute magaliŋa.

Isa aaj jee kɔɔnge dɛna

29 Kɛn naade iin teec naatn maakŋ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se sum ɓo, Isa ɓaa ɓee Simon te gɛn Andre ki. Jak ɔ Jan daaniŋa.

30 Gōtn se moom Simon mēnda se kōōnō, tood tood danjal ki, naan̄ ron̄ ōn̄ kēdek. Kēn Isa jāay aan se, jeege naar taad̄n̄ taa mēnd se.

31 Naan̄ iik cēēn̄ ki, ōk jīna, uun̄ dāarina. Gōtn se ron̄ kēn̄ ōnḡ kēdek se tērec urlu, naan̄ iinī ō baagdēn̄ tēdn̄ kōsō.

32 Kēn̄ kaada ooc jāay gōtō tēd̄ ilim se, jeege baag baano te jee kōōnge ute jee ōk kōōn̄ sitange paac.

33 Jeegeen̄ maakn̄ gēgēr ki se paac tus taa bēe kēn̄ ese.

34 Gōtn se Isa ēd̄ lapia jee kōōnge tu dēna ō kōōndege se nāparin̄ dēna. Ōō naan̄ tuur sitange dēna ro jeege tu. Gaṅ sitange se Isa ōndēn̄ dōobo gēn̄ taad̄n̄ taar eyo, taa naade se jeeliṅa.

Isa lee taa naan̄ Galile ki

35 Mētbeen̄ki tanōarin̄-nōarin̄ gōt utu ilim sum bō, Isa iin̄ teec naatn̄ maakn̄ naan̄ kēn̄ se, baa do kōd-baar ki gōtō kaam kalan̄. Gōtn se, naan̄ in̄g eem *Raa.

36 Simon ute mēd̄inge teec baa lee jēna.

37 Kēn̄ naade jāay ōn̄in̄ se, deekin̄ ō: «Jeege paac jei jea.»

38 Isa deekden̄ ō: «K'baaki maakn̄ naange tun kuuy kēn̄ cēēs ki cēēs ki, m'baa taad̄n̄ Labar Jiga gōtn naane kici. Anum, taa naan̄ se bō maam m'teecn̄ m'baado se.»

39 Naan̄ lee dōod̄ taa naan̄ Galile ute magaliṅa, taadden̄ taar Raa maakn̄ *beedege tun kēn̄ naade lee tusn̄ maak ki ōō naan̄ tuur sitange ro jeege tu.

Isa ēd̄ lapia debm bikiḍ ki

(Mt 8.2-4; Lk 5.12-16, 17.12-19)

40 Gaaba kalan ɔk kɔɔn bikidɪ baado cee Isa ki, erg naanɪn ki, eeminɪn nɔɔ ɔɔ deekinɪn ɔɔ: «Ken naai 'je num, edum lapia taa rom se daapm 'toodn kɔɔn kɔɔn.»

41 Isa aakinɪn se, eejinɪn don ki, ɔl jin utina ɔɔ deekinɪn ɔɔ: «Yee, maam m'jea, ɔn roi daapm 'toodn kɔɔn kɔɔn!»

42 Gɔtn se sum bo, gaabm se bikidinɪn ɔnina ɔɔ ron daap tood kɔɔn kɔɔn.

43 Gɔtn se, Isa aacinɪn kaama ɔɔ naar tuurina,

44 ɔɔ deekinɪn ɔɔ: «'Booy bee: ɔnte baa taadn nam ki. Num gan 'baa 'taad roi *debm tedn serke Raa ki ɔɔ ed *serke Raa ki aan gɔɔ ken *Musa taadino maakn Kitap ki, taa naai roi daapga toodga kɔɔn kɔɔn se. Bin bo jeege paac 'jeele, naai se ɔnga lapia.»

45 Num ken gaabm se jaay iinɪn baa se ɔɔ gɔtɔ baa se paac naanɪn baag taadn labar nakn aaniɪn don ki se jeege tu. Taa naanɪn se bo, naan jeege tu se Isa ɔn end te maakn geger ki eyo, num baa tinɪg do kɔɔf-baar ki ɔɔ jeege iino gɔtɔ baa se paac, baado ɔnina.

2

Isa ed lapi debm k'runɪguy ki (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

1 Ken ted bii kandum se, Isa ɔk terl maakn geger ken Kaparnayum ki, k'booy j'ɔɔ naanɪn utu beene.

2 Jeege baado tus dena end dooc maakn bee se tak, bini aan kaam taar ki kic bo gɔtɔ gɔtɔ. Gɔtn se Isa taadden taar *Raa.

3 Kaad ken Isa utu taad taad bɔrt se, jeege baano ute debm k'runɪguyu. Daande ki se gaabge ɔɔ bo uuniɪno.

⁴ Taa jeegen den den se, naade on baansin te gotn Isa ki eyo. Gotn ese naade ook do bee ki, ud buut do bee ken Isa ing maak ki oo uun booyo debm k'runGuyu do nakn toodin ki.

⁵ Ken Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek debm k'runGuyu ki oo: «Goonuma, *kusiinge se, maam m'toolisinga naatn.»

⁶ Gotn se jee jeel taadn toonk metn Ko Taar Raage kandum utu ing gotn ese jaay booy taar Isa taad se, naade taad ute maakde oo:

⁷ «Gaabm se, je taadn oo dio? Naan naaj naaj Raa. Ken 'kon tool kusiin deba se Raa kalin ki sum ey la?»

⁸ Num gan taar naade taad ute maakde se, Isa naar jeelga oo deekden oo: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

⁹ Gen naase ki num, ken gay bo onn ciri: ken m'deekn debm k'runGuyu ki m'oo: «Kusiinge se, maam m'toolisinga naatn» lobo m'deekn m'oo: «Iini, uun nakn toodi se oo 'lea» se bo onn cir le?»

¹⁰ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ok toogoo gen tool kusiin jeege do naan ki ara.» Gotn se, Isa deek debm k'runGuyu ki oo:

¹¹ «M'deeki m'oo: iini, uun nakn toodi oo 'baa bei ki.»

¹² Gaaba se naar iin uun nakn toodina oo teec naan jeege tun te dende se. Jeegen ing aakin se, nakn se okden taad eyo. Naade toom Raa deek oo: «Nakn bin se bii kalan j'aak te eyo.»

Isa dan Lebi

(Mt 9.1-17; Lk 5.27-39)

¹³ Isa ok terl jey baar ken Galile ki daala. Jeege dena baado onina oo naan dooyde ute taar Raa.

14 Ken naade deel deel gōtn ese se, Isa uun kaamin aak Lēbi goon Alpe, *debm tōkŋ miiri, ing king gōtn tēdn naabin ki. Naan deekin ə: «lini 'daanuma.» Gōtn se sum 60 Lēbi iini ə daaniŋa.

15 Bii kalan Isa ute jee metiŋ ki ing əs kəs beē Lēbi ki se; *jee tōkŋ miirge dēna te jee *kusiŋge se baado ing əs te naade, taa jeege dēna əko metn Isa.

16 Jee jeel taadn tōkŋ metn Ko Taar Raagen maakŋ *Parizige tu se aakin naan ing əs kəs ute jee kusiŋge ə te jee tēdn miirge se, deek jeege tun metiŋ ki ə: «Aakki tu naan ing əs kəs te jee tōkŋ miirge ute jee kusiŋge!»

17 Ken Isa jaay booy taarde se, deekden ə: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken jee je daptor se, jee kəŋge. Maam m'baado se gen dan jee ken saap ə naade aak beē naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusiŋge se.»

*Dooy Isa se tec aan gə dooy *Parizige eyo*

18 Bii kalan se jee metn Jan-Batist ki ute Parizige uun kuun *siam. Naade baado tōnd metn Isa ə: «Jee metn Jan ki ute gen Parizige se uun siam; anum gen di jaay jee metn naai ki uun ey se?»

19 Isa tərlden ə: «Jeegen baado kōkŋ menda jaay gaabm menda utu se, naade kuun siam ə dio? Met ki eyo. Naade se kōŋ kuun siam eyo ken mēl menda jaay utu te naade se.

20 Num gan bii kalan kaadiŋ utu 'kaan se gaabm menda j'utu j'an kəodn naata. Kaad ken se jaay 60, mēdiŋge se 'kuun siam.

21 «'Booyki, nam 'kōŋ kaal kal kiji ro kal ken koono eyo. Ey num kal kiji se an nεεpm ute kal

koono ɔɔ ɡɔtn nɛɛpiŋ se 'tɛdn magal cir kɛn do dɔkiŋa.

²² Ɔɔ tɔtn koojŋ biŋ utu iin kiin se, j'ɔmbiŋ maakŋ k-lɛɛtɛrge tun koono eyo. Ey num tɔtn koojŋ biŋ se an dɔɔbm ute k-lɛɛtɛrge se naatn. Tɔtn se lɛ 'kɔɔy naan ki cɛrɛ ɔɔ k-lɛɛtɛrge se lɛ, 'dɔɔbm tuju. Num ɡaŋ bɛɛki num, tɔtn koojŋ biŋ utu iin kiin se, k'j'ɔmbiŋ maakŋ k-lɛɛtɛrge tun kiji.»

*Isa taad taa *bii sebit
(Mt 12.1-4; Lk 6.1-11)*

²³ Bii kalaŋ bii sebit ki se, Isa ute jee mɛtiŋ ki deel maakŋ ɡɔtn ɡɛm ki. Kɛn naade deel deel se jee mɛtiŋ ki baag tɛrɛcn do ɡɛmge.

²⁴ Kɛn *Parizige aak nakŋ ese se, taad Isa ki ɔɔ: «Aaka, jee mɛti ki tɛd nakŋ kɛn j'und te kulu ɡɛn tɛd eyo bii sebit ki!»

²⁵ Isa tɛrlden ɔɔ: «Bii kalaŋ naase 'dooyiŋki te ey la, nakŋ kɛn *Daud tɛd ute jeenɡe kaad kɛn naade ɔk nakŋ kɔs eyo ɔɔ ɔo tɔalde se?»

²⁶ Kaad kɛn se, Abiatar ɔo *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki. ɡɔtn se Daud endo maakŋ *kɔrɔr magal ɡɛn Raa ki, tɔs mappan j'ɛdɪŋɡa kɛd *sɛrke Raa ki se ɔɔ ɔɔ. Ey num, kɛn ɔk doɔbm 'kɔs se jee tɛdn sɛrkge Raa ki sum. ɡaŋ Daud tɔs ɛd jeege tun mɛtiŋ ki se kici.»

²⁷ Tɛr Isa deekden daala ɔɔ: «Bii sebit se, Raa tɛdɪŋ taa debkilimi ey num debkilimi ɔo Raa tɛdɪŋ taa bii sebit eyo.

²⁸ Taa naan se ɔo *Goon Deba se, naan ɔo Mɛl ɡɛn bii sebit.»

3

Isa eɗ lapi gaab kɛn jin̄ ooyga kooyo

¹ Bii kalan̄ Isa ɓaa eɗnd̄ maakɲ *ɓee kɛn Yaudge lee tusn̄ maak ki se daala. Gɔtn̄ ese, ɔk gaaba kalan̄ jin̄ ooyga kooyo.

² Jee in̄g gɔtn̄ se ɔnd̄ kaama Isa ki tak, taa naade je aɲ kaaka kɛn̄ n̄'kɛɗn̄ lapi gaab kɛn̄ se *ɓii sebit ki num, taa naade aɲ kɔkɲ mindiɲa.

³ Isa taad̄ gaab kɛn̄ jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «lin̄i, 'daar naan̄ jeege tu.»

⁴ Isa tɔnd̄ mɛtn̄ jeege in̄g aakiɲ se ɔɔ: «Bii sebit ki se, j'undsenga kulu gɛn̄ tɛɗn̄ bɛɛ lɔɓu, gɛn̄ tɛɗn̄ *kusiɲ lɛ? Ɔɔ ɔɲ deba num aɲ kaaj, lɔɓu aɲ tɔɔl lɛ?» Gaɲ naade se do dɛk.

⁵ Gɔtn̄ se Isa uun̄ kaamin̄ aak dɔɔɗɗe paac. Naan̄ maakiɲ taariɲ dode ki ɔɔ bɔɔɓɗe makɔɲɔ. Ute do-mɔɲgɗe se, naade tuj nan̄jin̄ maakiɲ tak tak. Naan̄ deek gaab kɛn̄ jin̄ ooyga kooy se ɔɔ: «'Sɛɛj jii!» Ɔɔ gaabm se sɛɛj jiiɲa ɔɔ gɔtn̄ ese sum ɓo jin̄ ɔɲ lapi.

⁶ Kɛn̄ *Parizige jaay teeco maakɲ ɓee kɛn̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki sum se, naade naar ɓaado tus dɔɔk taarde ute jee *Eɗɔdge taa naade je doobm an̄ 'kutn̄ Isa.

Jeege dɛna ɔk mɛtn̄ Isa

(Mt 10.1-15; Lk 6.12-19; NJKN 1.13)

⁷⁻⁸ Isa iik tak ɓaa te jee mɛtiɲ ki jɛɲ baar Galile ki. Gɔtn̄ se jeege dɔɔɓ dɛna ɔko mɛtiɲa. Naade se iino taa naan̄ kɛn̄ Galile. Kɛn̄ dɔɔl jeege jaay booy nakgen naan̄ lee tɛɗ se, jee mɛtiɲge iino taa naan̄ Jude ki kɛngen mɛtiɲge iino maakɲ gɛgɛr kɛn̄ Jeruzalem ki, kɛngen se iino taa naan̄ Idumɛ ki, ɔɔ kɛngen kuuy se iino jɛɲ ool Jordan kɛn̄ kaam

naane ð kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gen Sidon ki. Naade baado onina.

⁹ Gatn se naan taadjeege tun metin ki ð k'daapin markaba kaam jina taa jee denge se an kotn kol kund eyo.

¹⁰ Isa se edga lapia jee koonge tu dena. Taa naan se bo, jeegen paacn ok koonge se baado tooc ron ki je an kutn te jide.

¹¹ Ken jee ok koon sitange jaay aakin se, naade taal tooc metn jen ki tood tooy ð: «Naai se Goon *Raa.»

¹² Gan Isa aacden kaama makon ð j'onte taadn jeege tu an jeele.

Isa beer tood jee kaan naabinge sik-kaar-dio

¹³ Gatn se, Isa baa ook do kos ki ð dan jee ken naan jede ð naade baado onina.

¹⁴ Maakde ki se naan beer tood gaabge sik-kaar-dio, ken naan danje jee kaan naabinge, taa 'king te naana ð aden kol gen lee taadn taar Raa jeege tu,

¹⁵ ð naan edden toogon gen tuur sitange.

¹⁶ Kese bo ro jee sik-kaar-di ken naan beer toodde: Simon naan ondin ron Pier*,

¹⁷ Jak te ganaan Jan, naade se gaan Zebedege ken Isa danje ute ro Bonerges ken je deekn ð: jeegen se tec aan goon raa taata.

¹⁸ Kengen kuuy se, Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Jak goon Alpe, Tade, Simon debm je kujn naonina,

¹⁹ ð Judas Iskariot, naan bo debm utu kutn Isa.

* **3:16** Pier se je deekn ð: delbe.

Isa taasinge baano jea
(Mt 12.22-37; Lk 11.14-23)

²⁰ Isa tɛrl ɓaa ɓeene. Gɔtn se jeege ɓaado tus den daala, bini naan̄ ute jee met̄n̄ ki se gɔtn naade 'kɔŋ jaay an kɔs kic ɓo gɔtɔ.

²¹ Ken taasinge jaay booy bin se, naade je ansin̄ kɔkɔŋ ɓaa ɓeene, taa naade taad̄ ɔɔ: «Isa se don̄ biga.»

**Bubm sitange ute Isa taarde ɓaa eyo*

²² Jee jeel taad̄n̄ tɔɔkɔŋ met̄n̄ Ko Taar Raagen iin̄o Jeruzalem ki se, naade taad̄ ɔɔ: «Naan̄ se ɔk Belzebul†.» Ɔɔ: «Ute Bubm sitange se ɓo naan̄ tuur sitange ro jeege tu.»

²³ Ken Isa jaay booy taarde se, naan̄ dandeno cɛɛn̄ ki ɔɔ taadden̄ ute kaal naagɔŋ taara ɔɔ: «Bubm sitange jaay tuur ron̄ mala se, an̄ tuur ɔɔ ɗio?»

²⁴ Ken maakɔŋ taa naan̄ gaar ken jeenge taarde ɔk met̄n̄ naap ey se, naade 'kɔŋ king kalan̄ eyo.

²⁵ Jee maakɔŋ ɓee ki jaay taarde ɔk met̄n̄ naap ey se, jil jee se kingde kɔŋ ɓaa eyo.

²⁶ Ken Bubm sitange jaay baagga tɛɗn̄ ɓɔɔrɔ ute ro naan̄ malin̄ se bin se naan̄ tɔpga ron̄a, naan̄ se tɔɔgin̄ tɛɗn̄ gɔtɔ ɔɔ gaarin̄ kic lɛ 'tɛɗn̄ gɔtɔ.

²⁷ «Ken nam jaay je kend kɔsn̄ ɓee debm tɔɔg se, debm se naan̄ ɔk dɔɔkinga jaay ɓo, 'kɔsn̄ ɓeeɲa.

²⁸ 'Booyki ɓɛɛ m'asen taada: *kusin̄ ken jikilimge tɛɗ paac ute naajn̄ ken naade naaj Raa se kic ɓo, Raa adesin̄ tɔɔlo.

† 3:22 Belzebul ro kuuy gen Bubm sitange loɓu Iblis, naan̄ ken tak mind jeege.

²⁹ Num ganj debm jaay naaj *Nirl Salal se, kusin naan se mɔɔtn Raa an̄sin tɔɔl eyo, anum kusin naan se, an̄ ting yemīna.»

³⁰ Isa taadd̄en bin se taa naade taadga taada ɔɔ naan̄ n̄'ɔk sitan.

Gɛnaa Isage ute kon̄de
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Gɔtn se gɛnaa Isage ute kon̄de jaay aan se, naade daar naatn ɔɔ ɔɔ k'dan̄deno Isa.

³² Gɔtn ese jeege dɛna ing gurug Isa, k'deekin̄ j'ɔɔ: «'Booyo! Koi ute gɛnaaigen mɛndge ute kɛn gaabge utu naatn, je ai kaaka.»

³³ Isa tɛrlden ɔɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se tap ɓo nan̄ge?»

³⁴ Ɔɔ naan̄ uun kaamīna aak jee ing gurugin̄ se, deek ɔɔ: «Aakki, jee se ɓo koyuma ute gɛnaamge.

³⁵ Taa debm jaay tɛd nak̄n Raa maakin̄ jen ro ki se, kɛse ɓo gɛnaam gaaba, kɛn mɛnda ɔɔ koyuma.»

4

Kaal naagn̄ taar gɛn debm kɔnd buru
(Mt 13.1-23; Lk 8.1-15)

¹ Tɛr daala Isa baag dooy jeege taa baar kɛn Galile ki. Taa jeege tus ron̄ ki dɛn se ɓo, ɔlin̄ naan̄ ook ing maak̄n markab kɛn do maane ki. Ɔɔ jee ute dɛnde se lɛ, daar do jɛn baar ki.

² Gɔtn se naan̄ dooyden te nakge dɛna ute doobm kaal naagn̄ taara. Maak̄n dooyin̄ ki se, naan̄ deekden ɔɔ:

³ «'Booyki! Deba kalan̄ tɔs kupīna ɔɔ teec ɓaa kɔnd buru.

⁴ Num ken naan jaay and kənd burin se, kupm metin si jen doob ki ə yeege booy baado naar tuun əsin naatn.

⁵ Kupm metin si do naan ken gətn maakin ək koa. Kupm se naar teeco yəkədo taa gətn se, naanin cεεε.

⁶ Num gan ken kaada jaay baag təngə se, naan lawaka ə tuutu, taa gətn se iirin əj end baa te dək eyo.

⁷ Kupm metin se si maakj ji kaag ken ək kərəndo. Ji kaagj ute kərəndin se teepe ə aayin taara ə bur se, əj ooj te eyo.

⁸ Num kupm metin se si do naan ken jiga. Gətn se naan teece, teepe, am tək doa ə ək kaama. Do kalan ək kaama bεε bεε, kengen kuuy ək kaama dēna ə kengen kuuy se ək kaama dēn ciri.»

⁹ Gətn se Isa deekden ə: «Debm ək bi booyo num, booy ək taar se!»

¹⁰ Ken Isa iik tək naatn cεε jee denge tu se, jee cεεn ki ute jee metin ken sik-kaar-di se tənd metin ə n'aden taadn təkj metn kaal naagj taargen se.

¹¹ Naan tərlden ə: «Nakj j'əyinga kəy maakj *Gaar Raa ki se, *Raa taadsenga metin naase ki. Num gan jee kuuy se taargen se paac, naade booyin aan gəə kaal naagj taara,

¹² taa naan se bo:

Naade aaka nabo əj aak ək eyo,

naade booyo nabo əj booy ək eyo.

Ken naade booy əkga num, daan naane,

naade tərlda maakde do Raa ki ə naan aden təə

**kusinde.* »*

* 4:12 Aak Eza 6.9-10.

Isa tɔɔk mɛtn kaal naagɲ taar gɛn debm kɔnd buru

¹³ Gɔtn se, Isa deekden ɔɔ: «Kaal naagɲ taar maam m'taadsesiɲ ese se jaay naase 'booy ɔkiɲki ey se, num kaal naagɲ taar kɛn kuuy paac se, aɲki 'booy kɔkɲ ɔɔ di?

¹⁴ Debm kɔnd buru se ɛ tec aan gɔɔ debm taad taar Raa.

¹⁵ Jee mɛtiɲge se tec aan gɔɔ kupm kɛn si jɛɲ doob ki se. Kɛn naade jaay booyga taar Raa se, *Bubm sitange naar baado ɔɔd taar se maakde ki naatn.

¹⁶ Num jee mɛtiɲge se, tec aan gɔɔ naan maakiɲ ɔk koa. Jee se jaay booyga taar Raa se, naar ɔkiɲ maakde ki ute maak-raapo.

¹⁷ Naɔo naade se ɔɲ ɔkiɲ tɔɔg eyo, ɔɲ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔɲ ɔɲ te maakde kaam kalan eyo. Kɛn dubar ɔɲdenga ey ɛ k'baagdenga dabar gɛn taar Raa sum ɔo, naade naar rɛsn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

¹⁸ Jee mɛtiɲge se, tec aan gɔɔ gɔtn ɔk jii kaagɲ ute kɔrɔndiɲa. Naade se booyga taar Raa,

¹⁹ naɔo naade uun nirlde do nakge tun do *duni ki, je maala ute nakgen jeege lee dɔɲ se. Nakgen se ɔo, baado maak-saapde ki ɔɔ gaasiɲ taar Raa se ɔɲ ted naaba maakde ki eyo.

²⁰ 'Booyki, kupm si do naan kɛn jiga se tec aan gɔɔ jeegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. Ɖɔ taar Raa se ɔlde naade tedn nakgen bɛɛ bɛɛ. Jee mɛtiɲge se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kɛngen mɛtiɲge tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama dena ɔɔ kɛngen kuuy se tec aan gɔɔ gɛm kɛn ɔk kaama den cir se.»

*Kaal naagη taar gɛn lɔmpɔ
(Lk 8.16-18)*

²¹ Tɛr Isa deekden daala ɔɔ: «Nam ɔɔcga lɔmpin num, deebin dukulu don ki ne? Lɔ ɔndin metn danal ki la? Bɛɛki num, an kuun kɔl raan ey la, taa wɔɔr gɔtɔ?»

²² Taa di nakη ko k'kɔyin se utu toodn tal, nakη kɛn jeege jeel metin ey se, jeege utu 'jeel metin paac.

²³ 'Booyki bɛɛ. Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

²⁴ Isa tɛrl deekden daala ɔɔ: «ɔndki kɔndɔ ute taar naase 'lee 'booyki se. Taar kɛn Raa ɛdsesin se, utu asesin dɔɔjɔ, ute nakη kɛn naase 'lee 'dɔɔjnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin dɔɔjn dɔocn cirr cirr daala.

²⁵ Taa debm ɔk se j'an kɔmb do ki, num debm ɔk ey lɛ, kɛn cɔkɔn naan ɔk se kic ɔo, j'an tɔsn naatn.»

*Kaal naagη taar gɛn nakη teec kalin ki
(Mt 13.31,32; Lk 13.18,19)*

²⁶ Isa tɛrl taad daala ɔɔ: «*Maakη Gaar Raa se tec aan gɔɔ nakη ese: deba kalan ɔaa kɔnd buru maakη gɔtin ki.

²⁷ Kɛn maakη nɔɔr kɛn naan tood toodo lɔ, katar kɛn lɛk lɛkɛ, gɔtn se kupu teec kalin ki ɔ teepe, gan naan jeel metin eyo.

²⁸ Naan se, tɛd kupu teec kalin ki, teepe, am tɔɔk doa ɔɔ do se ɔk kaama jiga.

²⁹ Kɛn debm maakη-gɔtɔ jaay aak nakin aacga se, naan uun gɔrdɔ, baag kɔjn nakin, taa kaadn kɔjɔ se aanga.»

Kaal naagη taar gɛn kaam nakη k'danin mutard

30 Ter Isa taad ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se maam m'an̄ kɔmb bɛyɛ ute dɪ? Ɔɔ ute kaal naagŋ taar gay jaay maam m'an̄ taadɪŋ jeege tu se?

31 Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakŋ k'danɪŋ *mutard*. Ken j'utu j'ɔɔciŋ kɔɔc naan̄ ki se, naan̄ baat cir kaam nakgen do naan̄ ki se paac.

32 Num gan̄ k'j'ɔɔciŋga num, naan̄ magal cir nakgen teec maakŋ ɓar ki se paac. Naan̄ teep tɛd magala, tɔp tɛd lɛtɛ ɔɔ bini yeelge kic ɓo ɓaado uj kujdege do ki.»

33 Isa dooy jeege ute kaal naagŋ taarge dɛna tec aan gɔɔ napar naangen ese se ɔɔ naan̄ taadden Taar Raa ken naade an̄ kɔŋ kaasn̄ gen booy kɔkɔ.

34 Naan̄ dooy jeege ute kaal naagŋ taara salal. Num ken naan̄ ɔɔpga kalin̄ ki ute jee mɛtiŋ ki num, naan̄ in̄g tɔɔkden mɛtiŋa.

Isa ɔk ɗaar kuulu
(Mt 8.18-27; Lk 8.22-25)

35 Bii ken se sum ɓo, aan tɛgɛr se, Isa deek jee mɛtiŋ ki ɔɔ: «K'gaan̄ k'ɓaaki jɛŋ baar ken kaam naane.»

36 Jee mɛtiŋ ki se iin̄ ɔŋ jee dɛn se ɔɔ naade uun markabm ken Isa in̄g maak ki se ɔɔ ɓaansiŋa. Gɔtn se markabgen kuuy kic ɓo ɓaa te naade.

37 Gɔtn se kuulu dɔɔɔ makɔŋɔ, ɔl maane aal walak walak ɔɔ iin̄ ɗooc ɗooc maakŋ markaba.

38 Gan̄ Isa aal don̄ do wasad ki tood tood bia kaam mɔɔtn maakŋ markab ki. Jee mɛtiŋ ki tɔnd durɪŋa deekiŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ɓɛrɛ, naajege j'aki kutu ɔɔ naai 'tɔnd mɛt ey bin se gen dɪo?»

39 Isa jaay dur se, iin̄ aac kaama kuul ki ɔɔ deek maane ki ɔɔ: «'Doa, 'tood kaam kalan̄!» Gɔtn se kuulu ɗaara ɔɔ gɔtɔ do dil.

40 Isa deekden ɔɔ: «Gɛn dɪ jaay naase 'beerki bin se? Bɔrse kic ɓo ɔŋ aalki te maakse dom ki ey la?»

41 Naade aak nakŋ Isa tɛd se, nirlde teece ɔɔ gɔtn se naade baag taadŋ ute naapa ɔɔ: «Kɛse tap ɓo nanja bini, kɛn kuulu ute maane ki kic ɓo tookin taariŋ se?»

5

Isa ɛd'lapia debm kɔɔŋ sitan ki (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1 Gɔtn se naade aan taa baar Galile kɛn kaam naane taa naan jeege tun k'danɗen Gerazenige.

2 Kɛn Isa ute jee mɛtiŋ ki jaay bɔɔyo naatn maakŋ markab ki sum se, gɔtn se gaaba kalaŋ naar teeco maakŋ iibge tun Yaudge tɛdiŋo gɛn tɔl taal yodege se ɔɔ naan ɓaa dɔɔd Isa. Gaabm se ɔk kɔɔŋ sitan.

3 Naan ting maakŋ iibge tun se ɔɔ gaabm se k'dɔɔkiŋ ute zinziŋi kic ɓo, ɔŋ ɔkiŋ eyo.

4 Daayum j'aaliŋ dɔkɔdɔm maala jɛŋ ki ɔɔ jin k'dɔɔkiŋ te zinziŋi, num gan naan gaan ute dɔkɔdɔm maala ɔɔ tɔnd tɛrɛcŋ ute zinziŋi se naatn. Nam nam tɔɔg jaay an kɔkŋ daar se gɔtɔ.

5 Nɔɔrɔ katara, daayum, naan ting maakŋ iibge tu ɔɔ do kɔsge tu, naan tɔɔd tɔɔyɔ ɔɔ tɔnd gaan ron ute koge.

6 Kɛn naan aak Isa mɛt dɔk se, naan aan ɓaa erg naaniŋ ki,

7 ɔɔ naan ɔɔd ɔy makɔŋɔ ɔɔ: «Isa Goon *Raa Taaro, j'ɔŋ dɪ ute naai? Bɛrɛ, m'aali Raa mindi ki, ɔŋte 'dabaruma.»

8 Kɛn naan taad bin se taa Isa taadŋinga taada ɔɔ: «Sitan, 'teec naatn ro gaab kɛn se!»

⁹ Ter Isa tønd metn gaaba se ɔɔ: «Naai roi nanja?»
 Ɔɔ naan terlin ɔɔ: «Maam se rom Dɔɔl asgarge, taa
 naaje k'ro naap ki.»

¹⁰ Naan eemin nɔɔ metin ki kɔni kɔni ɔɔ n'ɔnte
 tuurde naatn maakn taa naan ken ese se.

¹¹ Kaam metn kɔs ki se ɔk dɔɔl kinzirge dena
 gaam gaama.

¹² Gɔtn se sitange eem nɔɔ metn Isa ki deekin ɔɔ:
 «Ɔlje naaje se k'baa kend maakn kinzirge tun ese
 se.»

¹³ Ɔɔ naan undden kulu. Gɔtn se sitange se teeco
 ro gaab ken se ɔɔ baa end maakn kinzirge tu. Dɔɔl
 kinzirgen te dende se dɔɔbɔ rus ɔɔ naar aano girdi
 girdi bɔɔy baa si maakn baar ki ɔɔ paac maane ɔsde.
 Kinzirge se baa baa nakn dupu-dio.

¹⁴ Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakn ted se,
 naade dɔɔb an baa taad nakn se jeege tun maakn
 gɛger ki ute jeege inɔ bɛe naatge tu. Ɔɔ jeege se
 baado aak nakn ken ted se.

¹⁵ Ken naade aan ɔn Isa se, naade aak gaabm ken
 dɔɔl sitange inɔgo ron ki se, naan metekga ɔɔ inɔ king
 ute kalin ron ki. Ken naade aakin se, beere baa
 ɔkde.

¹⁶ Jee ken aako nakn aan do gaab ken ɔk sitange
 ute gen kinzirge se, naade ɔɔs maanin jeege tu,

¹⁷ ɔɔ jee se baa eem nɔɔ metn Isa ki ɔɔ n'iin
 n'ɔnden taa naande.

¹⁸ Ken Isa ook maakn markab ki baa baa se,
 gaabm tedo kɔɔn sitange se eemin nɔɔ metin ki ɔɔ
 'baa te naana.

¹⁹ Gɔtn se Isa undin te kul eyo, gan naan deekin
 ɔɔ: «'Baa bei ki ɔn jeeige se, 'taadden nakgen paacn
 Raa tedi naai ki se, ɔɔ keejn ken naan eji doi ki se.»

20 Kεn naan̄ jaaȳ ɓaa ɓaa se, baag taadn̄ jeege tun taa naan̄ kεn̄ k'dan̄jɪn̄ Gεgεrgen-Sik taa bεε paacn̄ kεn̄ Isa tεdɪn̄ naan̄ ki se. Ɔɔ jeegeen booy taar se, paac se, ɔkden̄ taad̄ eyo.

*Isa tɔɔg cir kɔɔn̄ɔ ute yoa
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

21 Isa iin̄ gɔtn̄ se ook maakɪ markab ki ɔɔ ɔk tɛrl̄ ɓaado jɛɪ ɓaar kεn̄ kaam naane. Kεn̄ naan̄ jaaȳ aan se, jee dεnge se ɓaado tus cεɛɪ ki.

22 Gɔtn̄ se gaaba kalan̄ k'dan̄jɪn̄ Jayrus, naan̄ se magal gεn̄ ɓee Yaudgen lee tusn̄ maak ki, ɓaado jaaȳ aak Isa se, εrg mεtn̄ jɛɪ ki.

23 Naan̄ eemin̄ nɔɔ mεtin̄ ki kɔni kɔni ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Maam se, goonum mεnd̄ baat se ɓaa ɓaa kooyo. 'Baado ɔnd̄ ji ron̄ ki, taa naan̄ 'kɔɪ lapi ɔɔ 'kiini.»

24 Isa tooko ɔɔ ɓaa te naan̄a. Ɔɔ jee te dεnde se ɔk mεtiɲa ɔɔ tuurin̄ kaam ara kaam ara.

25 Gɔtn̄ se mεnda kalan̄ bini, gɔtn̄ moosin̄ aan sum se ɔɪ ɗaar eyo. Moosin̄ se, ɔkga ɓaara sik-kaar-dio ron̄ ki.

26 Naan̄ lee dabarga ron̄ dεna gɔtn̄ jee dawage tu ɔɔ utga jin̄ paac naɓo ɔɪ te lapi eyo. Num gan̄ kɔɔn̄jɪn̄ se cirɪn̄ cir do ki daala.

27-28 Num naan̄ booyga kεn̄ j'ɔɔs maan̄ Isa se, taa naan̄ se ɓo, naan̄ taad̄ ute maakin̄ ɔɔ: «Kεn̄ maam m'ɓaa jaaȳ m'utga kalin̄ sum ɓo, m'utu m'kɔɪ lapi.» Naan̄ εnd̄ daan̄ jeege tu, ɓaado naagɪ Isa ki ɔɔ ut kalɪɲa.

29 Naan̄ kεn̄ se sum ɓo, moosin̄ nɔɪ ɗaara ɔɔ naan̄ naam̄ ɔk ron̄a.

30 Gətn se Isa naar naam təəgə teec roŋ ki se, naaŋ tərɫ aak jee denge əə tənd mətde əə: «Naŋa jaay ut kalum se?»

31 Gaŋ jee mətiŋ ki tərliŋ əə: «Aaka, jeege ɓo tuuri kaam ara kaam ara, jaay tərɫ naai 'tənd məta əə: <Naŋa ɓo utum se?> Gən dī?»

32 Num gaŋ Isa tərɫ aak jeegeŋ gurugiŋ se, taa kaakŋ nam jaay utiŋ se.

33 Gətn se mɛnda se ɓeer ɓaa əkiŋa əə roŋ ook marga, taa naaŋ jeel nakŋ aan roŋ ki se. Naaŋ ɓaado ooc mətn jɛŋ ki əə taadiŋ nakŋ kɛn aan doŋ ki se paac.

34 Isa deekiŋ əə: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapia; kəəŋi se ai tɛdn dīm ey sum.»

35 Kɛn Isa utu daar taad taad ɓərt se sum ɓo, jeegeŋ iino ɓee Jayrus ki, naaŋ kɛn magal *ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, ɓaado taadiŋ əə: «Bɛɛ, gooni mɛnda se ɛ, ooyga; Debm dooy jeege se əŋiŋ kaam kalaŋ.»

36 Gaŋ taar naade se Isa tənd mət eyo. Naaŋ deek Jayrus ki əə: «Ŋntɛ 'ɓeere; ənd maaki kaam kalaŋ.»

37 Isa əŋ nam ək mətiŋ eyo əəp Pɛɛr, Jak, ute gɛnaaŋ Jan sum.

38 Kɛn naade jaay aan maakŋ ɓee kɛn gɛn magal ɓee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, Isa aak jeege se tɛd gaaja gaaja, jee mətiŋge eem keeme, kengen mətiŋge təəy təəy əə se.

39 Isa ɛnd maakŋ ɓee ki se deekden əə: «Gɛn dī jaay naase eemki əə 'tɛdki gaaja gaaja se? Bɛɛɛ, goon se ɛ ooy te eyo; naaŋ tood tood bi sum.»

40 Gətn se naade baagiŋ tooy koogo mətiŋ ki. Gaŋ Isa tuur əəf jee se paac naatn, əəp bubm goono ute

kona ðo jeegeen baado ute naan se. Gøtn se, Isa end maakŋ bee ken j'aal goono maak ki se.

⁴¹ Naan ðk ji goono ðo deekiŋ ðo: «*Talita kuum!*»
Taar se je deekiŋ ðo: m' deeki m' ðo goon menda, iini!

⁴² Gøtn se goon menda naar iini ðo baag lea. Goon menda se goon baara sik-kaar-dio. Ken jeege jaay aak nakŋ se, baa deel dode ðo ðkden taad eyo.

⁴³ Gan Isa deŋden ðo: «Nakŋ se, j'õnte taadn nam ki.» Ter deekden ðo: «Goon menda se j'edn koso.»

6

Jee Nazaret aal Isa maak ki eyo

(Mt 13.54-58; Lk 4.16-30)

¹ Isa iin ðŋ gøtn se baa maakŋ naanŋ ki ðo jee metin ki baa te naana.

² *Bii sebit jaay aan se, naan end maakŋ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki ðo baag dooy jeege. Jee den ing booy taar naan ing taad se, taar se tap bo ðkden taad eyo. Naade taad ðo: «Nakgen se tap bo naan ðŋŋo gay? ðo jeel-taar se nanja bo taadŋo, jaay ðlin ted nakŋ-kooŋgen bin se?»

³ Naan se debm tirdn goon Mari, ken lee cøc daap nakge se ey la? Naan se gena Jak, gen Joos, gen Jud, ute gen Simon ey la? ðo genaangen mendge bo utu ting te naajege ara ki ey la?» Kese bo nakŋ ken tedden naade ðŋ aal maakde don ki ey se.

⁴ Gøtn se Isa taadden ðo: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, jeege paac aalin maak ki, num ken aalin maak ki ey se, jee maakŋ naanŋ ki, taasinge, ute jee ken maakŋ been ki.»

⁵ Gətn se Isa əŋ tɛd te nakŋ-kəɔbm gam eyo, nabo tənd jin ʒo do jee kəɔŋge tu kandum bin sum əɔ naade se əŋ lapia.

⁶ Kɛn Isa jaay aakde naade baate tookŋ kaal maakde doŋ ki se, tap ʒo, əkiŋ taad eyo.

*Isa əl jeengen sik-kaar-di se naaba
(Mt 10.5-14; Lk 9.1-6, 10.1-20)*

Gətn se Isa iin ʒaa lee dooy jeege maakŋ naange tun cɛɛ gɛgɛr Nazaret ki.

⁷ Naan danjo jee metin kɛn sik-kaar-di se baagde təl naaba jeege di dio. Gətn se naan ɛddɛn təɔgə gɛn cir sitange,

⁸ əɔ dejdɛn əɔ: «Ŋntɛ 'kuunki dɪm gɛn kəkŋ doobo; əntɛ 'kuunki kəɔə, əntɛ 'kuunki ʒəɔnə, əntɛ 'kuunki gurs, num kɛn 'ʒaaki ʒaa se, 'təski sirdge ʒo jisege tu sum.

⁹ 'Təlki saasege jesege tu num gan əntɛ 'təski kalge di dio.»

¹⁰ Tɛr naan deekden daala əɔ: «Kɛn naase aankiga jaay, ɛndkiga ʒee nam ki num, inŋki gətn ese sum bini anki kiin ʒaa maak ki. Ŋntɛ ʒaaki ʒee nam kɛn kuuyu.

¹¹ Gətn naase 'ʒaaki jaay jeege baate dəɔdn kəkse se əɔ baate booy taarse num, naase 'teec əndeki naandɛ əɔ kɛn 'teecki teec se, 'kuɔdn jesege tu kic ʒo 'tupdenki naatn. Taa kɛse adɛn tɛdn saada.»

¹² Kɛn naade jaay ʒaa se taad taar *Raa jeege tu deekden əɔ k'tɛrl maakde.

¹³ Naade tuur sitange dɛna ro jeege tu əɔ jee kəɔŋge dɛna naade ətdɛn uubu rode ki əɔ naade ɛddɛn lapia.

**Erød tɔɔl Jan-Batist
(Mt 14.1-12; Lk 3.19-20, 9.7-9)*

14 Gaar Erød se booy jeege ɔɔs maan Isa, taa nookin eem dɔɔf gɔtɔ baa se paac. Jee mɛtinge ɔɔ: «Jan-Batist ɔɔ duroga daan yoge tu. Taa naan se ɔɔ Raa ɛdɪŋga tɔɔgɔ gɛn tɛdn nakɪ-kɔɔbge.»

15 Jee mɛtingen kuuy se deek ɔɔ: «Naan ɔɔ *Eli*.» ɔɔ jeegeen kuuy daala deek ɔɔ: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki tec deb kalan maakɪ jeejege tun taad taar teeco taar Raa kɛn do dɔkɪn se.»

16 Gaɪ kɛn Erød booy j'ɔɔsin maan Isa se, deek ɔɔ: «Kɛse Jan-Batist kɛn maam m'ɔl k'gaan don se ɔɔ duroga daan yoge tu.»

17-18 Kɛn naan taad bin se taa naan ɔkga kɔk Erɔdiad, mɛnd gɛnaan Pilip. Num gaɪ Jan baado deekin ɔɔ: «Kɔkɪ naai ɔk mɛnd gɛnaai se doobɪn eyo.» Taa naan se ɔɔ, Erød ɔl k'l'ɔk k'dɔɔko Jan ɔɔ ɔl k'baa k'l'ɔlin maakɪ danɪgay ki.

19 Taa naan se ɔɔ, Erɔdiad kic ɔɔ ɔk Jan ute taar-maaka. Naan je doobm an tɔɔl ɔɔ, gaɪ ɔɪ eyo.

20 Erød se aal Jan maak ki taa naan jeele Jan se tɛd nakge te doobɪna, naan se debm *salal. Taa naan se ɔɔ, Erød aakin don ki. Kɛn Jan jaay baaga taadn taara num, doobm ron tap ɔɔ, naan jeel eyo. Ute naan se kic ɔɔ, kɛn Jan jaay baaga taadn taara num, Erød booy se, maakɪ raapo.

21 Gaɪ bii kalan se, Erɔdiad ɔɪ doobm gɛn tɛdn nakɪ kɛn naan maakɪ jen ro ki, kaad kɛn Erød tɛd tɛd maak-raapm bii koojɪn se. Erød tɛd kɔsɔ te kaaye

* **6:15** *Eli se debm taad taar teeco taar Raa ki do dɔkɪna ɔɔ naan se Raa uun baansinga maakɪ raa ki, ooy te eyo. Aak 2Gar 2.11.

dēna, danjo jee magalgen cēēn ki, magal asgaringe
 ɔɔ magalgen taa naan Galile ki kici.

²² Ken jeege jaay tus maakn ɓee ki gen tēdn
 maak-raapde se, gōtn se goon Ɛrōdiad mēnda se,
 ɓaado end ɔɔnde ɔɔ baag daama. Ken Ɛrōd te jeenge
 jaay aakin naan daam daama se, naade paac
 maakde raapo. Taa naan se, gaarge taadin ɔɔ:
 «Nakn naai maaki je se, 'tōnd mētuma, m'aisin
 kēda.»

²³ Naan deekin ɔɔ: «Maam se m'naam roma, nakn
 naai 'je dī dī binī cēesn taa naanum kic ɓo, m'aisin
 kēda.»

²⁴ Ɔɔ goono se teec ɓaa tōnd mētn koŋa ɔɔ: «Kaaya,
 maam se m'tōnd mētn nakn gay?» Gaŋ koŋ tērlin
 ɔɔ: «'Baa 'deek ɔɔ: maam se m'je do Jan-Batist.»

²⁵ Gōtn se, goono naar end ɓaa ɔɔ gaarge, deekin
 ɔɔ: «'Gaŋ edumo yōkōdō do Jan-Batist se maakn
 supura ki.»

²⁶ Ken gaarge jaay booy taar se, maakin tuju.
 Naɓo aan gōɔ naan naamga naam taarin naan
 jeege tu se, doobm naan an kōōdn donā se, gōtɔ.

²⁷ Gōtn se sum ɓo, gaarge naar ɔɔ asgar taa ano
 ɓaa ute do Jan-Batist. Asgar se iin ɓaa gaŋo do
 Jan-Batist maakn dangay ki.

²⁸ Naan uuniŋo do Jan se maakn supura ki,
 ɓaado edin goon mēnd ki ɔɔ goon mēnd se uun ɓaa
 edin koŋ ki.

²⁹ Ken jee mētn Jan jaay booyo ɔɔ mēlde ooyga se,
 naade uun ɓaa duubiŋa†.

Isa ed kōsɔ jeege tun dupu-mii
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

† 6:29 Yauɓge se naade duub yodege naan ki eyo, num naade tɔl
 taalin maakn iifge tu.

30 *Jee kaan naabm Isage baado tus ceen ki oo taadin nakgen paacn naade tedo oo dooy ken naade dooyo jeege.

31 Gōtn se ok jeege dena, jee baa baao, jee terlo terle, gōtn naade an kos kic bo gōto. Taa naan se, Isa deekden oo: «Naase se, iik 'tōok 'baaki do kōd-baar ki taa aki baa tōol kōor se cōko.»

32 Gōtn se naade ook maakn markab ki oo gaan baa do kōd-baar ki kalde ki.

33 Gan naade jaay baa baa se, jee den se aak jeeldega. Gōtn se naade naar teeco maakn gegerge tu paac, naade aan deel naan ki te jedde. Gōtn naade baa baa se, naade bo noη aan deete.

34 Ken Isa aan jaay booyo maakn markab ki se, naan aak jee denge se, naan εjden dode ki, taa jeege se tec aan goo baatgen ok debm gaam eyo oo gōtn se naan baagde dooy ute taarge dena.

35 Gōtn se, jee metin ki aak kaada baa se, baado oηina deekin oo: «Berε, gōtn ese daanin kōd-baara, dōk ute bea oo kaada le kic bo baaga.

36 Jeege se onde wōokn baa bee naatge tu ute maakn naange tun gōor gōor ute gōtn ese se, gen baa je dugn nakn kōso.»

37 Gan Isa terlden oo: «Jeege se, naase mala eddeki kōso!» Gōtn se naade deekin oo: «'Je j'ade baa dugn mappa gen tamma kaaru di‡ jaay j'aden kedn naade kos la?»

38 Isa deekden oo: «Naase okki mappa kando? 'Baa aakin ki tu!» Ken naade baa aakin se, terl baado taadin oo: «Naaje se j'ok mappa mii ute kenjge dio.»

‡ 6:37 Tamman ken kaaru di se aas te gursn debm tedn naabm j'ogin gen bii kaaru dio.

39 Gōtn se Isa taad jeege tun metin ki ɔ jee se paac gaanɗeki dɔɔɔ dɔɔɔ ɔ k'j'ing do mu zεεrge tu.

40 Naade ing rεεs se: jee metingen kaaru kaaru, jee metingen si-mii si-mii.

41 Gōtn se Isa tɔs mappan mii ute kenjgen di se jin ki, uun kaamin raan, tɔm Raa, mappa se naan dupina ɔ εɗin jeege tun metin ki ɔ naade ɓaa nigin jeege tu. Ɔ kenjgen di se kic, Isa gaan nigin jeege tu paac.

42 Ɔ gōtn se naade paac ɔs dεrɛn ute maraadde.

43 Togn mappan naade ɔs ɔp se, k'tuunin se dooc gornɔ sik-kaar-dio ɔ kenjgen naade ɔs se kic ɓo ɔpga.

44 Jeege ɔs paac se, naade gaabge dupu-mii.

Isa lee do maane ki
(Mt 14.22-36; Jn 6.15-22)

45 Naan ken se sum ɓo, Isa deek jeege tun metin ki ɔ k'j'ook maakn markab ki, k'gaan k'deel k'ɓaa do jɛn ken naane kaam aak gεgεr Betsaida kɔr naan utu wɔɔk wɔɔk jeege se.

46 Ken Isa wɔɔk jeege aas se, naan iin ɓaa ook do kɔs ki gen keem Raa.

47 Ken markaba jaay aan daan maane ki se, kaada ɓaaga ɔ Isa ɔp do jɛn ki kalin ki.

48 Kaad ken Isa jaay aakde, naade dabar gen deepm maane taa kuulu ɔl deeb dode ki se. Ken gɔtɔ ɔpga baata aki kiip se, Isa ɓaa kɔn jeunge se, leedo do maane ki, sakde ɔmb beyε aan gɔɔ adega deele.

49 Ken naade jaay aak Isa lee lee do maane ki se, naade aakin se saap ɔ nirl nam. Gōtn se naade baag tɔɔɗn tɔɔɔ,

⁵⁰ taa naade paac aakinga, kese bo teedfen nirlde. Gan Isa naar taadden o: «Okki maakse taaɔ. On̄te 'beerki, kese maama.»

⁵¹ Naan̄ ook maakn̄ markab ki ute naade. Gōtn se kuulu dāara, num nakn̄ se deel dode o okden taad eyo.

⁵² Taa nakn̄-kōōbm̄ naan̄ tēd ro mappa ki se, naade ond te te metin̄ eyo, taa bide on̄ booy ok metn̄ nakn̄ se eyo.

Isa ed̄ lapia jee kōōnge tun taa naan̄ Genezarēt ki

⁵³ Ken̄ naade gaan̄ baar jaay aan taa naan̄ Genezarēt ki se, naade baa dāar jēn̄ ki o dōok markabde.

⁵⁴ Ken̄ naade jaay bōoyo maakn̄ markab ki naatn̄ se, jee se naar baa aak jeel Isa.

⁵⁵ Jeege se aan̄ wōok taa naan̄ ken̄ se paac o tuuno jee kōōnge do nakn̄ tooddege tu o baano gōtn naade booy j'ō Isa utu se.

⁵⁶ Gōtn naan̄ aanga tak se, ken̄ maakn̄ gegerge tu, maakn̄ naan̄ baat ki, ken̄ maakn̄ naan̄ magal ki, lo ken̄ bee naat ki, jeege baano ute jee kōōndege bōor ki. O naade sel metn̄ Isa o n̄'ōnde num naade kutn̄ taa kalin̄ sum. O jeegeen paacn̄ ut taa kalin̄ se, on̄ lapia.

7

Isa taad te nakn̄ bugn̄ Yaudge

(Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)

¹ *Parizige ute jee jeel taadn̄ tōokn̄ metn̄ Ko Taar Raage kandum iin̄o Jeruzalem ki, baado tus gōtn Isa ki.

² Gōtn se naade aak jee metin̄ ken̄ metinge se, tug te jidege aan̄ gōō gen̄ bugdege ey sum bo, baag kōō.

³ Taa Parizige ute Yaudge paac se uun nakŋ bugdege. Ken naade jaay tug te jidege aan gɔɔ gen bugdege ey se, naade ɔs dɪm eyo.

⁴ Ken naade baaga suuk ki jaay baadoga num, naade tug rode jaay baag kɔɔɔ. Num naan se sum eyo, tɛd nakŋ bugdegen kuuy kic dɛna aan gɔɔ ken ɔɔp kɔɔpdege, nakŋ takŋ maandege ɔ gidirdege.

⁵ Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage se tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Taa dɪ jaay jee mɛti ki baate kuun nakŋ bugjege se? Gen dɪ jaay naade tug te jidege aan gɔɔ gen bugjege ey sum ɔɔ, baag kɔɔɔ se?»

⁶ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase maa jee maakse dio! Do dɔkin kic se Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔɔ:
*Jeegen ese se tɔmmum ute taarde sum,
ey num maakde se dom ki eyo.*

⁷ Ken naade baadoga kɛrgŋ naanum ki gen keemum kic ɔɔ, cɛr sum,
*taa nakŋ ken naade lee dooy jeege se ɛ,
dooyde ute nakŋ ken jikilimge lee tɛd se sum.**

⁸ Nakŋ ken *Raa taad ɔɔ gen tɛda tap ɔɔ, naase ɔŋki ɔɔ uunki nakŋ jikilimgen lee tɛd se ɔɔ ciri.»

⁹ Tɛr Isa taadden daala ɔɔ: «Nakŋ ken Raa taad gen tɛda tap ɔɔ, naase 'rɛsɪŋki naatn ɔɔ 'tɛdki ɔɔ nakŋ bugsege.

¹⁰ Ey num *Musa taad ɔɔ ne: *'Sook koi ki te bubi ki.†* «Tɛr naan taad daala ɔɔ: *Debm jaay naam kon te bubi se k'tɔɔlɪna.‡*

¹¹⁻¹² «Num gan naase se, 'taadki ɔɔki nakŋ ken deba kɛdn kon ki ey ɛ bubi ki se, jaay deekga ɔɔ: «Kese

* **7:7** Aak Eza 29.13. † **7:10** Aak Dt 5.16. ‡ **7:10** Aak Ekz 20.12, 21.17 ɔɔ Dt 5.16.

tedga kərban.» Kərban se je deekη ɔ: nakη se ɔpga gen Raa. Ɔki, debm bin se kəη noogη koη ute bubin ey sum. Ken bin se naan je tedn beε koη ki ute bubin ki kic num, naase 'gaasin̄ki.

¹³ 'Tedki bin se, naase 'tujki taar Raa, 'dooyki jeege ɓo ute nakη ɓugsege. Ɔo naase utu 'tedki nakgen kuuy dɛna tec napar nakgen se.»

Nakη tuj debkilimi naan Raa ki

¹⁴ Gətn se Isa danjo jee denge daala ɔo deekden ɔo: «Udki bia ɔo 'booy ɔkki taar ken maam m'asen taad se!

¹⁵ Ken tuj debkilimi naan Raa ki se nakη naan uun ɔl taarin̄ ki jaay ɓaa maakin̄ ki se eyo, num gan̄ nakη iino saapin̄ ki jaay teec taarin̄ ki se ɓo, ken tujin̄ naan Raa ki.

¹⁶ ['Booyki beε, debm ɔk bi booyo num, 'booy ɔk taar se.]§

¹⁷ Ken Isa jaay iin̄ ɔn̄ jee denge ɔo ɓaa been se, gətn se jee metin̄ ki tond̄ metina ɔo: «'Taadjen tu metn kaal naagn̄ taar se.»

¹⁸ Ɔo naan̄ tɛrlɛden ɔo: «Naase kic taar se 'booy ɔkki metin̄ ey ne? Naase 'jeelki ey la nakη ken debkilimi ɔs jaay ɓɔoy ɓaa maakin̄ ki se an̄ kəη tujin̄ naan Raa ki eyo.

¹⁹ Taa nakη debkilimi jaay ɔs se, ɓɔoy ɓaa maakin̄ ki ɔo tedga num, ɓaa naamin̄ ci naatn.» Ken Isa taad̄ bin se ɔo nakη kəsɔ paac se ɔk taar eyo, debkilimi 'kəη kəsɔ.

²⁰ Isa tɛrl taadden daala ɔo: «Nakη iino saapm debkilim ki jaay teec taarin̄ ki se ɓo, ken tujin̄ naan Raa ki.

§ 7:16 Bersen ara se maakη kitapgen metinge se gəto.

21 Taa saapgen jig ey paac se teeco maakŋ de-bkilim ki. Kese 6o ken ɔl jeege lee ɛɛs naapa rɛŋ rɛŋ, 6oogo, tɔɔl jeege,

22 ɛɛs mɛnd jeege ɔɔ gaabm jeege, tɛd jee tamage, tɛd *kusiŋ 6aa ute naande, aan jeege dala, tɛd nakŋ maakde jea, tɛd maak-kilimi ro jeege tu, naaj jeege, nook rode ɔɔ ɔlde naade tɛd jee dɛrlge.

23 Nakgen kusiŋ ese paac se teeco saapm de-bkilim ki, kese 6o ken tuiŋ naan Raa ki.»

*Mɛnd se mɛnd Yaud eyo ɔɔ aal maakiŋ do Isa ki
(Mt 15.21-28)*

24 Ken Isa taad nan taariŋ se, naan iin ɔŋ gɔtn se ɔɔ 6aa taa naan Tir ki. Naan aan se, ɛnd maakŋ bee ki. Naan je nam jeel gɔtiŋ eyo, nabo ɔŋ te gɔtn naan an koom eyo.

25-26 Gɔtn se mɛnda kalan bini, mɛnd Yaud eyo. Naan se mɛnd Penisi tiŋg taa naan Siri ki ɔɔ naan ɔk goon mɛnda ɔɔ gooniŋ se ɔk kɔɔŋ sitan. Mɛnd se booyga j'ɔs kɔs maan Isa, gɔtn se naan naar 6aado ɔŋŋa, ɛrg mɛtn jɛŋ ki ɔɔ tɔnd mɛtiŋ ɔɔ ŋ'tuuriŋ sitan ro gooniŋ ki se naatn.

27 Gaŋ Isa taadiŋ ɔɔ: «Ŋŋ gaange se ɔs aasde jaayo. Met ki eyo ken gaange ɔs dɛrɛŋ te ey sum 6o k'tɔsn kɛdn kɔsn se gaan besge tu.»

28 Num gaŋ mɛnda se tɛrliŋ ɔɔ: «Deere Meluma, kɔsn si ji gaange* tu mɛtn tabil ki se 6o gaan besge tuun ɔɔ.»

29 Isa tɛrliŋ ɔɔ: «'Baa, do taari ki se gooni sitan teec ɔŋŋa.»

* **7:28** Gaan Yaudge se naade tɛd rode aan gɔɔ gaangen maakŋ bee ki ɔɔ jee metjil naade ey se naade aakde aan gɔɔ besge.

³⁰ Kēn mēnda jaay tērl aan beēn ki se, ɔŋ goonin sitan teec ɔninga roŋ tɔolinga, tood tood danjal ki.

*Isa ɛd lapia debm duguy ki
(Mt 15.29-31)*

³¹ Naan kēn se, Isa iin ɔŋ taa naan Tir ɔɔ tērl ɓaa taa naan Sidɔŋ ki ɔɔ naan aal kaam taa naan kēn k'danin Gεεergen Sik jaay ɔk tērlɔ kaam aak taa baar Galile.

³² Gɔtn se j'ɔk k'ɓaano ute debm duguyu ɔɔ debm duguy se kēn taad kic ɓo j'ɔŋ k'booy k'j'ɔk mεc eyo, jeege eem nɔɔ mεtn Isa ki ɔɔ ŋ'ɔnd jin don ki taa an kēdn lapia.

³³ Isa ɔk gaabm se, ɓaansin dɔk ute jee dεnge, ɔl jin biŋ ki ɔɔ tērl tup ɓooro jin ki ɔɔ ut rɔɔninga.

³⁴ Gɔtn se naan uun kaamin raan ɔɔ ɔl kon pirr ɔɔ naan deek gaab kēn se ɔɔ: «Eppata!» Eppata se je deekŋ ɔɔ: ɔɔɔɔ!

³⁵ Gɔtn se gaaba naar booyo, rɔɔning tērlε ɔɔ naan baag taadn cεy.

³⁶ Isa taadden ɔɔ j'ɔnte taadn nam ki. Gan jee se taad jeege tu uun sird sird.

³⁷ Naade aak nakŋ se deel dode ɔɔ ɔkden taad eyo, deek ɔɔ: «Naan se tēdn nakgen paacŋ jig aak eyo. Tēd jee duguyge booyo ɔɔ jee ɔŋ taad taar ey kic ɓo taada!»

8

*Isa ɛd kɔsɔ jeege tun dupu-sɔɔ
(Mt 15.32-39; Mk 6.35-44; 2Gar 4.42-44)*

¹ Maakŋ ɓiige tun se, jeege ɓaado tus dēn daala num dīm naade kɔs kic ɓo gɔtɔ. Gɔtn se Isa danjo jee mētin ki ɔɔ taadden ɔɔ:

² «Jee d'en ese maam m'aakde se m'ejdenga dode ki, taa naade tedga bii mətə ute maama ə ə dim kəsde gətəga.

³ K'en m'ənden naade baaga ute bode num, naade baə baatn doob ki, taa jee mətinqe se iino gətn dəkə.»

⁴ Jee mətinq ki tərliŋ ə: «Gətə lə dək ute bea; gətn ara se j'ade kəŋ mappə gay jaay j'ade kədn naade kəsn dərɛŋ se?»

⁵ Isa tənd mətde ə: «Naase tap 60 əkki mappə kando?» Ə ə naade tərliŋ ə: «Naaje k'j'ək cili.»

⁶ Gətn se Isa deek jee denge tu ə ə k'j'ing naaŋ ki. Naaŋ təs mappan cili se jiŋ ki, təəm *Raa aas se, naaŋ dup ɛdīŋ jeege tun mətinq ki ə ə naade baə nigin jee denge tu.

⁷ Naade ək kəŋje sɛɛm sɛɛm kandum bin kici. Taa naaŋ se Isa təəm Raa kici ə ə deek jee mətinq ki ə ə baə nigdesiŋki kici.

⁸ Gətn se jeege əs dərɛŋ ute maraadde. Ə ə toŋŋ əp se, jee mətinq ki təs əmbiŋ maakŋ gərŋge tu cili.

⁹ Jeege əs se baə baə nakŋ dupu-əə. Jaay Isa əlden k'wək k'baə.

¹⁰ Gətn se naaŋ naar ook maakŋ markab ki ute jee mətinq ki ə ə gaŋ baə taa naaŋ k'en k'daŋŋ Dalmanuta*.

Isa ute magal Yaujge

(Mt 16.1-12, 12.38,39; Lk 11.16,29)

¹¹ *Parizige baado baag naaŋ ute Isa. Naade je aŋ goom kəkŋ do taariŋ ki, tənd mətinq ə ə ŋ'tedden nakŋ-kəəbm k'en iino gətn Raa ki.

* **8:10** Dalmanuta se naaŋ gɛgɛr ute baar Galile ki se, naaŋ sak kaam kaada toocŋni.

12 Isa ɔl kon pirr, deek ɔɔ: «Jee duni ken borse jaay je nakɲ-kɔɔbɔ se gen di? 'Booyki beε, m'asen taada, jee se j'aden tɛdn nakɲ-kɔɔbm gam eyo.»

13 Gɔtn se Isa ute jee mɛtiɲ ki iin ɔnde, ook maakɲ markab ki ɔɔ gaaj deel ɔaa jɛɲ ken kaam naane.

*ɔndki kɔndɔ ute dooy gen *Parizige ute gen *Erod*

14 Ken naade ɔaa ɔaa te markabde do maane ki se, jee mɛtiɲ ki aak se ɔɔpdenga mappa kalan sum, taa naade dirigidenoga tɔso te mapp eyo.

15 Gɔtn se Isa baagde deje ɔɔ: «ɔɔdki dose ɔɔ ɔndki kɔndɔ ute ɔrɔm Parizige ɔɔ ute gen Erod se.»

16 Gɔtn se jee mɛtiɲ ki baag naajɲ ute naapa se, taa naade tɔso te mapp eyo.

17 Gaɲ Isa jeelga maak-saapde se deekden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'naajki ute naapa ɔɔ k'j'uunkiro te mapp ey se? Borse kic ɔo naase aak ɔkki te eyo ɔɔ 'booy ɔkki te ey rɔk la? Lɔbu 'booy ɔkki te mɛtn taar se ey lɛ?

18 Nakɲ maam m'tɛd se, naase aakiɲkiga naɔo aak ɔkiɲ te eyo ɔɔ nakɲ maam m'taadsen se 'booyki naɔo 'booy ɔkiɲ te eyo. Naase 'saapki tu,

19 ken m'dup mappan mii jaay m'ɛd gaabge tun dupu-mii ɔs se, ken ɔɔp se naase 'tuun 'doockiro gɔrnɔ kando?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Sik-kaar-dio.»

20 «ɔɔ ken m'dupo mappagen cili jaay m'ɛd jeege tun dupu-sɔɔ ɔs se, mɛt kɔɔpiɲ se naase 'tɔskiro gɔrnɔ kando?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Cili.»

21 Gɔtn se Isa tɛrl taadden daala ɔɔ: «Te naaj se kic ɔo, naase 'booy ɔkki te ey ɔɔrt la?»

*Isa ɛd lapia debm kaam-tɔɔk ki
(Mk 10.46-52; Jn 9.1-11)*

22 Isa ute jee metiñ ki jaay aan naañ ken Betsaida ki se. Gətn se jeege ək baano ute debm kaam-təokə əə eemiñ nəə əə n̄'əl jin̄ n̄'utiña.

23 Isa ək ji debm kaam-təokə əə təəf teecnsin̄ naata maakñ naañ ken se. Əə naañ baagin̄ tupm booro kaamin̄ ki əə ənd jin̄ don̄ ki əə tənd metiña əə: «Naai aak d̄im ləbu gətə?»

24 Debm kaam-təokə se əəf kaamiña əə deek əə: «Yεε, maam m'aak jeege lee lea, nəbə m'aakden tec aan gəə kaagge.»

25 Gətn se, Isa tərլ ənd jin̄ kaam gaab ken se daala əə gaabm se əñ lapia, kaamin̄ əəf aak keleş.

26 Isa taadñ əə: «Əñte 'kaal ute maakñ bea əə uun doobi, 'baa bei ki.»

*Pier taad əə Isa se naañ bo *al-Masi
(Mt 16.13-28; Lk 9.18-27)*

27 Isa iin̄ baə ute jee metiñ ki, baə maakñ naange tun cεε geger Sezare ken taa naañ Pilip ki. Ken naade baə baə doob ki se, Isa tənd metde əə: «Gen jeege tu num, maam se tap bo m'naña?»

28 Naade tərliñ əə: «Jee metinge əə naai Jan-Batist, jee kuuy əə naai *Eli; kengen kuuy taad əə naai se deb kalañ maakñ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dəkin̄ se.»

29 Num Isa tənd metde daala əə: «Gen naase ki num, əəki maam tap bo m'naña?» Pier tərliñ əə: «Naai bo al-Masi.»

30 Gətn se Isa aacden kaama əə taar se j'əñte baə taadñ nam ki.

Isa taad taa yoña ute gen duriña

31 Gətn se, Isa baag dooy jee metiñ ki əə beeki se, *Goon Deba se utu 'dabar kusiñ aak eyo. Magal

taa 6ee Yaudge, *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, ute jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage, naade se utu an kɔɔdn kundu ɔɔ utu an tɔɔɔ. Naan ooy, tɛdga 6ii mɔtɔ jaay 6o sɔm, ade duru.

³² Taar se naan taaddesin tal tal. Gan gɔtn se Pier dan 6aansin cɛɛs ki ɔɔ baagin mooyo.

³³ Num gan Isa tɛrl aak jee mɛtin ki, aac kaama Pier ki, deekin ɔɔ: «*Bubm sitange, iik naatn cɛɛm ki gam naane! Taa saapm naai se gen Raa eyo, kɛse saapm jikilinge.»

Isa se j'an daan j'ɔɔ dɪ

³⁴ Gɔtn se Isa danɔ jee denge ute jee mɛtin ki, taadden ɔɔ: «Debm jaay je am daan num, 'baatn ron mala, 'kuun kaagn yonɔ† jaay 6o am daana.

³⁵ Taa debm jaay je kaajn kon se utu an kutu naan Raa ki, ɔɔ debm ut kon taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se utu an kaaja.

³⁶ Ken debm jaay *duni ute magalin 6o kaam jin kic num, ken naan kutn kon naan Raa ki se, naan an kɔŋ dɪ ro ki?

³⁷ Ey num debkilimi se kon se, naan an dugin ute dɪo?

³⁸ ɔɔ jee dunia ken 6orse tɛdga jee *kusinge ɔɔ tujga ɔrmdɛ naan Raa ki se, naan naade ki se jaay debm tɛd sɔkɔŋɔ taa maama ɔɔ taa taarum se, maam *Goon Deba kic 6o sɔkɔŋɔ utu am tɔɔ taa naan kici, 6iin m'ade 6aa maakŋ Gaar Bubum ki ɔɔ ute gen kɔdɪngen *salal se.»

† **8:34** Kɛse je deekŋ ɔɔ naai 'tookŋ dabar bini gen kooy taa Isa aan 6oo ken Isa dabar ooy ro kaag ki taa naai se.

9

¹ Gɔtn se Isa deekden daala ɔɔ: «Deere, 'booyki bεε, m'asen taada: maakŋ jeege tun ɔrse utu ara se, mεtɪŋe se kooy ey sum ɔo utu kaakŋ maakŋ *Gaar Raa ken ade ɔɔy te tɔɔŋɪna.»

**Raa ooj ro Isa*

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

² Ken ɔii mεcε jaay deel se, Isa dan Pier, Jak ute Jan ɔk ɔaande do ko ki jεrɪε kaldε ki. Ken naade aan se, gɔtn se Raa ooj tεrɪɪŋ roŋa naande ki.

³ Kalinge ɔaa tεd raap lak lak ɔɔ ɔmb mεt ki birɪŋ birɪŋ. Debm do naan ki jaay kεcŋ kɔɔdn kalɪŋ aan gɔɔ naan se, gɔtɔ.

⁴ Gɔtn se, jee mεtɪŋ ken mɔtɔ se naar aak *Eli ute *Musa teec naande ki, daar taad taad ute Isa.

⁵ Pier deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, bεeki num, j'aki king gɔtn ara ki ɔo jiga; ɔŋ j'asen taal daabge mɔtɔ, kalan naai ki, kalan Musa ki ɔɔ kalan Eli ki.»

⁶ Ken naade ɔeere jaay ɔaa ɔkde se, taar ken Pier taad se kic ɔo taad rεŋ sum, jeel mεtɪŋ eyo.

⁷ Gɔtn se, gapara naar ɔaado deebde bat. ɔɔ maakŋ gapar ki se, k'booy mind deba taad ɔɔ: «Naan se Goonuma, ken maam jεna. 'Booy uunki taariŋa!»

⁸ Gɔtn se, jee mεtɪŋ ki naar tεrɪ aak cεεsde ki se, nam gɔtɔ ɔɔp Isa kalɪŋ ki ɔo ute te naade sum.

⁹ Kaad ken naade utu ɔɔyɔ ɔɔy kon se, Isa dejde ɔɔ: «Bεε, nakŋ naase aakkiro se, ɔŋte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

¹⁰ Gɔtn se naade uun taariŋa, gan naade naaj ute naapa do taar ken naan taad ɔɔ utu ade dur daan yoge tu se, taar se tap ɔo, je taadn ɔɔ dɪ?

11 Gətn se naade tənd mətiŋ ə: «Gən di jaay jee jeel taadn təkŋ mətn Ko Taar Raage taad ə Eli ade ɓaa jaay *al-Masi ade ɓaa se?»

12-13 Naan tərlden ə: «Deere, Eli utu ade ɓaao ə naan ɓo utu tənd daapm nakge paac ute doobin jaayo. Num 'booyki m'asen taada: Eli se lɛ ɓaadoga, naɓo jeege tɛdiŋga nakŋ naade maakde je don ki, aan gə kən Kitap taado do dakiŋa. Num tər maakŋ Kitap ki se, Raa taadga taad kic ey la ə Goon Deba se, utu dabar kusiŋa ə jeege utu an baate.»

*Isa ɛɔ lapia goon kən ək kəŋ sitan
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)*

14 Kən Isa ute jee mətiŋ kən mətə jaay ɓaado əŋ jee mətiŋgen kuuy se, naade aak jeege dɛna inŋ gurugde. Gətn se jee jeel taad təkŋ mətn Ko Taar Raage kic ɓo utu daan jeege tun se. Naade inŋ naaj naaj ute jee mətiŋ kən se.

15 Kən jeege jaay aak Isa utu ɓaado se, naade paac dərɓə ə an ɓaado tɛdiŋ təse.

16 Isa tənd mətde ki ə: «Ŋki di jaay naase inŋ 'naajki taara ute naade se?»

17 Deb kalan maakŋ jee denge tu se deekiŋ ə: «Debm dooy jeege, maam se m'ɓaano ute goonum gaaba ə goonum se ək kəŋ sitan gaasiŋ əŋ taad taar eyo.

18 Gətn mətiŋ se kən sitan əkiŋga tak ɓo, uun undin naan ki, tɛdin taariŋ tiŋ gupiyu, əlin taan naanŋa, tɛdga num, ron buj bin. Maam m'təndo mətn jee məti ki m'ə am tuur sitan ro goonum ki, naɓo naade əŋ aasiŋ te eyo.»

19 Isa deekden ə: «Naase jee do duni kən ɓorsen aalki maakse do Raa ki ey se, maam tap ɓo m'kiŋg

ute naase bini nun ki jaayo? Maam tap 6o m'asen serkɲ bini nun ki? Goono se ɔk 'baamsiŋkiro!»

²⁰ Naade jaay ɔk baano baa ute goono se ɔo ken sitan jaay aak Isa se, baag tiikɲ goono, uun undiŋ naan ki ɔo dirciliŋa ɔo taariŋ tiin gupiyu.

²¹ Isa tond metn bubina ɔo: «Kooŋiŋ se teesiŋ nun ki?» Bubm goono se terliŋ ɔo: «Kooŋiŋ se teesiŋ baatiŋ ki.

²² Gɔtn metiŋge sitan se iinga num ɔliŋ naan tooc maakɲ pood ki ey le maakɲ maane ki taa je an tɔɔɔ. Eɛjjen doje ki, 'noogje ken naai jaay an kaasiŋ num.»

²³ Gaŋ Isa terliŋ ɔo: «Gen di jaay naai taad ɔo: «Ken an kaasiŋ num» se? 'Booyo, ne dim ɔoŋ cir deb ken aal maakiŋ do Raa ki se gɔtɔ.»

²⁴ Gɔtn se, bubm goono naar ɔod ɔoyɔ ɔo: «Maam m'aal maakuma nabo 'baado 'nooguma taa maam m'kaal maakum paac don ki.»

²⁵ Ken Isa jaay aak jeege dena aan baado ɔŋde kɔŋ se, naan aac kaama sitan ki ɔo: «Naai sitan debm tedn jeege duguyu ɔo gaasde ɔŋ taad taar ey se, m'deeki: 'teec naatn ro goon ki se ɔo mɔɔtn 'baado eyo!»

²⁶ Num sitan se tɔoy makɔŋɔ, tiikiŋ zak zak, jaay teece. Gɔtn se jeege baag taadn ɔo: «Goono se ooyga!» Taa naade aakiŋ naan tood peyed.

²⁷ Gaŋ Isa ɔk ji goono, uuniŋa ɔo goono se iin daar te jena.

²⁸ Ken Isa jaay ɔk terl baa been se, ɔopiŋ kaliŋ ki ute jee metiŋ ki sum se, naade tond metiŋa ɔo: «Gen di jaay 6o sitan se naaje j'ɔŋ k'tuuriŋ te ey se?»

²⁹ Isa terlden ɔo: «Napar sitangen bin se, ken k'tond te metn Raa ey num, ɔŋ teec eyo.»

Isa taad taa yona ð taa durin daala
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45; Mk 8.31-33)

³⁰ Naade iin ðn gōtn se ð gaan ðaa taa naan Galile ki. Naan ken se, Isa je jeege 'jeel gōtin eyo,

³¹ taa naan dooy dooy jee metin ki ð taadden ð: «*Goon Deba se j'utu j'an kəkη kəl ji jeege tu. Naade utu an tōlō ð bii k-mōtōge tu se naan ade dur daan yoge fū.»

³² Num gan jee metin ki se, taar se, naade ðn booy ok te metin eyo, gan naade ðeere gen tōnd metina.

Maakjege tu se nanja bo magal ciri
(Mt 18.1-9, 5.29-30; Lk 9.46-50; Mk 10.35-45)

³³ Naade aan Kaparnayum ki. Ken naade jaay end been se, gōtn se Isa tōnd metde ð: «Taa dī jaay naase 'naajkiro taara doob ki se?»

³⁴ Gan naade do ðek, taa doob ki se, naade naajo ute naapa ð maakde ki se, nanja bo magal ciri.

³⁵ Gōtn se, Isa ing naan ki ð danjo jee metin ken sik-kaar-dio deekden ð: «Debm jaay je tēdn magal se, n'ðp ron baata ð n'tēd debm tēdn naabm jeege paac.»

³⁶ Isa uuno goon cəkō ðaano ðaarin daande ki, uun okin kaadin ki deekden ð:

³⁷ «Taa maam jaay, debm okga goon cəkō jiga aan gōō goon ese se, keese aan gōō naan okum maam mala. ð debm okum maam se, okum maam sum eyo, num ok debm ken olumo.»

Jee tēdn naaba ute ro Isa

³⁸ Gōtn se Jan ðeek Isa ki ð: «Debm dooyje, naaje j'ōno deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'ano gaasa, taa naan le, lee ute naajege eyo.»

39 Gaŋ Isa tərldən ə: «Ŋntə 'gaasiŋki, taa debm jaay təd nakŋ-kəəbə te rom se, kəŋ naar tər taadŋ kusiŋ rom ki eyo.

40 Debm jaay debm taamooyjege ey se, naaŋ se debm naajege.

41 'Booyki bεε, m'asen taada: debm jaay tak εdsenga maan kaaye cəkə taa naaŋ jeeliŋ naase 'tədkiŋa təd jee *al-Masige se, debm bin se, bεε naaŋ təd se 'kutn cēr eyo, num naaŋ utu 'kəŋ bεdiŋa.»

*Ŋntə kəl gεnaai maakŋ *kusiŋ ki*

42 «Gaŋ maakŋ gaange tun sεem kən aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam əlga deb kalaŋ maakŋ kusiŋ ki se. Debm kən əliŋ se, əŋ bεeki num, j'uuno ko tootn magala k'dəkiŋ mindiŋ ki ə j'uun j'undiŋ maakŋ baar ki.

43 Kən nakŋ naai 'təd te jii sum 60 ai kəl maakŋ kusiŋ ki num, jii se 'gaan und naata. Əpi jii kalaŋ ə kəŋ kaaja gεn daayum, bεε cir kən 'kiŋ te jii dio ə '6aa maakŋ pood kən gεn daayum.

44 [*]

45 Kən nakŋ naai 'təd te jεi jaay ai kəl maakŋ kusiŋ ki num, jεi se 'gaan und naata. Əpi jεi kalaŋ ə kəŋ kaaja gεn daayum se, bεε cir kən 'lee te jεi dio ə '6aa maakŋ pood kən gεn daayum se.

46 [†]

47 Kən 'kaami jaay 60 ai kəli maakŋ kusiŋ ki num, kaami se əd und naata. Ai kəəpm kaami kalaŋ ə '6aa *maakŋ Gaar Raa ki bεε cir kən 'lee te kaami

* **9:44** Bersen ese se maakŋ Kitapgen mεtinge se, gətə. «Gətŋ naane se, kuurge lee təs daayum jee rodε tiŋg aan gə ruumga ruumu ə iŋg maakŋ pood kən gεn daayum.» † **9:46** Aak berse 44.

dio ɔ j'ai 'ɓaa kundi maakɲ poof kɛn gɛn daayum se.

⁴⁸ Ɔɔ gɔtn naane se: *kuurge lee tɔs daayum jee rode ting aan gɔɔ ruumga ruumu ɔ injg maakɲ poof kɛn gɛn daayum se.*‡

⁴⁹ Ey num aan gɔɔ poofɔ daap nakge se, Raa kic ɓo ɔn dubar, taa daapm debkilimi tɛdn bɛɛ naaniɲ ki.

⁵⁰ «Kaata se naan nakɲ jiga, num kɛn nijim kaata se nanɲa num, j'aɲ tɛdn j'ɔɔ dɪ jaay nijim gɔtiɲ ki se? Bin se, naase kic ɓo 'tɛdki jee jiga aan gɔɔ kaatn injg bɛɛ se ɔ injgki lapia te naapa.»

10

Isa taad mɛtn taar piiri

(Mt 19.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31,32)

¹ Ter Isa iin gɔt kɛn se ɔ ɓaa taa naan Jude ki, kaam aak jɛɲ ool k'daniɲ Jordan kɛn kaam naane. Jee denge ɓaado tus cɛɛɲ ki daala ɔ naan baagde dooyo aan gɔɔ kɛn naan lee dooy jeege.

² Gɔtn se *Parizigen mɛtinge ɓaado taa an naama. Naade tɔnd mɛtiɲ ɔɔ: «Deba se j'undiɲga kulu gɛn piir mɛndiɲ la?»

³ Naan terlden ɔɔ: «Do taar kɛn se, *Musa tap ɓo taadseno ɔ dɪ maakɲ Kitap ki?»

⁴ Naade terlin ɔɔ: «Musa se und kulu ɔ k'raan maktubm gɛn piiri, j'ɛd mɛnd ki jaay ɓo j'aɲ piiri.»

⁵ Gan Isa taadden ɔɔ: «Taa do-mɔɲgse ɓo Musa raanɛn taar se.

⁶ Ey num do kupm mɛt ki se, *Raa *aalo gaaba ute mɛnda.**

‡ **9:48** Aak Eza 66.24. * **10:6** Aak Jen 1.27.

⁷ Taa naan se bo gaaba teech kəŋ koŋ te bubina, baa tum te mendina,

⁸ ɔɔ naaden di se tum tedga daa ro kalaŋ.† Bin se naade se tedga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalaŋ sum.

⁹ Nakŋ jaay Raa dɔɔkinga dɔɔk se, debkilimi ɔŋte tuutiŋa!»

¹⁰ Kɛn naade jaay aan been se, jee metiŋ ki tɔnd metiŋ do taar kɛn se daala.

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Kɛn deba jaay piir te mendina ɔɔ ɔk mend kuuy se, aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendina ɔɔ baa ɛɛs mend nam.

¹² Ɔɔ mɛnda kic bo, kɛn piir te gaabiŋa ɔɔ ɔk gaabm kuuy se, naan se aan gɔɔ mend teec ɔŋ gaabiŋa ɔɔ baa ɛɛs gaabm nam.»

Isa ɔɔd booro gaange tu

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Gɔtn se, jeege baano te gaangen sɛɛmɛ gɔtn Isa ki, taa ade tɔnd jiŋ dode ki, nabo jee metiŋ ki uunde kaamde naatn.

¹⁴ Kɛn Isa jaay aak nakŋ naade ted se, maakin tuju, deekden ɔɔ: «Ɔŋki gaangen sɛɛm se ade baa gɔtum ki, ɔŋte 'gaasdeki. Taa jeege tec aan gɔɔ gaangen se bo utu 'kəŋ gɔtɔ *maakŋ Gaar Raa ki.

¹⁵ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar doŋ ki aan gɔɔ goon cəkɔ ey se, naan se 'kəŋ kɛnd maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

¹⁶ Gɔtn se naan tuun təkde kaadiŋ ki, tɔnd jiŋ dodege tu ɔɔ ɔɔdden booro.

Debm maala baado ɔŋ Isa

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

† 10:8 Aak Jɛn 2.24.

17 Kεn Isa jaay 6aa 6aa doob ki se, gaaba kalan aañ 6aado erg naanin ki ɔ tɔnd metina ɔ: «Debm dooy jeege, naai debm bεε se, maam tap 6o m'tedn m'ɔo di jaay m'kɔŋ *kaajŋ gen daayum se?»

18 Isa terlin ɔ: «Gen di jaay naai ɔ maam debm bεε se? Debkilim bεε se tap 6o gɔto; ken bεε se, Raa kalin ki sum.

19 Naai ε 'jeele nakŋ ken Raa taad gen ted se, ken ɔ: *Ŋnte 'tɔɔl nam, ɔnte 'kεesn mɛnd nam, ɔnte 'kεesn gaabm nam, ɔnte '6oogo, ɔnte 'tɔkŋ taar-kɔɔ6o do nam ki, ɔnte 'kujun nam, 'sook koi ki te bubi ki.*»

20 Gaabm se terl Isa ki ɔ: «Debm dooy jeege, nakgen se paac, gɔtn m'iin baatum ki tap 6o, maam m'lee m'tedin ted tap.»

21 Isa jaay aak gaabm se, maakin jena ɔ deekin ɔ: «Ɔɔpiga naka kalan sum. Nakŋ naai ɔk paac se, '6aa dugin naatn ɔ gursin se '6aa 'nigin jee daayge tu, bin se ai toodn korbotɔ maakŋ raa ki. Ɔo naai ε, '6aado 'daanuma.»

22 Num gan ken gaaba jaay booy taar se, ron terɛcin bardak, ɔk terl 6aa 6aa se maakin tuj kasak kasak, taa naan debm nak dena.

23 Isa uun dona aak jee metin ken ing cεen ki se, deekden ɔ: «Ken jee nak denge jaay, kend *maakŋ Gaar Raa ki se ɔn aak eyo!»

24 Jee metin ki jaay booy taar se ɔkden taad eyo, num Isa terl deekden ɔ: «Genumge, kend maakŋ Gaar Raa ki se ɔn aak eyo!»

25 Deere, ken ginji jaay deel ute 6ee luppara se ɔnɔ; na6o debm nak dena jaay 'kend maakŋ Gaar Raa ki se, ɔn cir naan se daala!»

26 Jee metin ki jaay booy taar se, ɔkden taad eyo cir daala. Naade taad te naapa ɔ: «Ken bin num,

naŋa 6o 'kəŋ kaaja?»

²⁷ Isa uun kaamiŋ aakde ɔɔ deek ɔɔ: «Gen jikil-imge tu sum num nakŋ se ɔɔŋɔ, num Raa ki se, ne dīm ɔɔŋiŋ gətɔ.»

²⁸ Gətn se Piər taadiŋ ɔɔ: «Anum 'booyo, naaje se k'l'ɔŋoga nakge paac taa j'ai daan naai.»

²⁹ Isa tərliŋ ɔɔ: «'Booyki bεε, m'asen taada. Kεn nam jaay ɔŋo beege, gεnaagen gaabge ute kengen mεndge, koa, bubu, gaange ey lε maakŋ-gətinge taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se,

³⁰ nakgen se paac se, naaŋ utu aden kəŋ mət kaaru beege, gεnaagen gaabge ute kengen mεndge, koge, gaange, maakŋ gətge, ɔɔ ute dubar kεn jeege utu aŋ dabar taa maam se. Ɔɔ kεn kaadiŋ jaay aanga num, naaŋ 'kəŋ kaajŋ gen daayum.

³¹ Maakŋ jeege tun ɔrse naan ki se, deniŋ utu kɔɔpm mɔɔtn. Ɔɔ maakŋ jeege tun ɔrse mɔɔtn se, deniŋ utu 'tɛdn jee naan ki.»

Isa taad gen k-mətɔge tu ɔɔ naaŋ utu kooyo ɔɔ ade dur daan yoge tu

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34; Mk 8.31-33)

³² Naaŋ kεn se, naade uun doobo gen kookŋ ɔaa Jeruzalem ki ɔɔ kεn naade jaay ɔaa ɔaa se, Isa deel naande ki. Jee metiŋ ki se nakŋ se deel dode ɔɔ jee den ɔk metiŋ se lε, beere ɔkde. Gətn se naaŋ dan jee metiŋ sik-kaar-di kalde ki ɔɔ baagden taadn nakŋ utu kaan doŋ ki se daala.

³³ Naaŋ deekden ɔɔ: «'Booyki, ɔrse naaje k'l'ook k'ɔaaki ɔaa Jeruzalem ki ɔɔ *Goon Deba se, j'utu j'aŋ kəkŋ kəl ji *magal jee tɛdn sɛrkε Raage tu ute ji jee jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage. Naade

utu an̄ kəj̄n̄ bəərə don̄ ki ken̄ j'an̄ ɓaa təələ əə utu an̄ kək̄n̄ kəl̄iñ̄ ji jeege tun̄ Yaudge eyo.

³⁴ Naade se utu an̄ tooy koogo metiñ̄ ki, an̄ tupm ɓooro ron̄ ki, an̄ tənd̄ te mɛɛjɛ əə utu an̄ təələ. Anum, ken̄ ooy tɛd̄ga ɓii mətə se, naan̄ utu ade dur daan yoge tu.»

*Jak ute gɛnaañ Jan tənd̄ mɛta gətn̄ Isa ki
(Mt 20.20-28; Lk 22.24-27; Jn 13.3-17)*

³⁵ Jak te Jan gaan Zebedege ɓaado əñ̄ Isa əə tənd̄ mɛtina əə: «Debm dooyje, bɛɛki num, nak̄n̄ naaje k'je k'tənd̄ mɛti ro ki se, naai ajen tooko.»

³⁶ Isa tərlden̄ əə: «Naase 'jeki m'asen tɛdn̄ dī?»

³⁷ Naade tərliñ̄ əə: «Ken̄ naai ade tər̄l̄ maak̄n̄ gaari ki se, əñ̄jen deb kalan̄ king do ji daami ki əə ken̄ kalan̄ do ji jeeli ki.»

³⁸ Gan̄ Isa tərlden̄ əə: «Nak̄n̄ naase 'tənd̄ki mɛta ro ki se, naase 'jeel əkki te mɛtiñ̄ eyo.» Gətn̄ se naan̄ deekden̄ əə: «*Kəəpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase an̄ki kəñ̄ kaasn̄ gɛn̄ kaayin̄ la? Lə *batɛm maam m'utu m'tɛd̄ se, naase an̄ki 'kəñ̄ kaasn̄ gɛn̄ tɛdn̄ la?»

³⁹ Naade tərliñ̄ əə: «Yɛɛ, naaje j'an̄ kəñ̄ kaasa.» Naɓo Isa deekden̄ əə: «Deere, naase utu aki kaay kəəpm ken̄ maam m'utu m'kaay se əə utu aki tɛdn̄ batɛm aan̄ gəə ken̄ maam m'utu m'tɛd̄ se.

⁴⁰ Naɓo gɛn̄ gətn̄ king jaay do ji daamum ki, ey lɛ do ji jeelum ki se, əlum maam eyo. Gətn̄ se Raa daap̄inga daap̄ malinge tu.»

⁴¹ Ken̄ jee mɛtn̄ Isa ken̄ sik jaay ɓaa booy taar ese se, maakde tuj̄u do Jak te Jan ki.

⁴² Isa dan̄deno paac əə deekden̄ əə: «'Jeelki, jee-gen k'təldɛ gaarge do mɛt̄jil jeege tun̄ ɓaa se paac

se, naade ing dode ki ɔ magalgen k'tɔndde se tɛd jeege te taa tɔɔgɔ.

⁴³ Num daan naase ki se ɔnte 'tɛdn bini. Ken maakse ki jaay nam je tɛdn magalse se, ɔn roŋ tɛdn debm kaan naabse.

⁴⁴ Ɔɔ maakse ki se jaay nam je tɛdn naanse se ɔn roŋ asen tɛdn bulse paac.

⁴⁵ Taa *Goon Deba baado se, taa jeege ɔo an tɛdn naab eyo; num naan baado se taa naan ɔo tɛdn naaba jeege tu ɔo kɛdn koŋ gen dugŋ do jee dɛna.»

*Isa ɛd lapia debm kaam-tɔɔk ken roŋ Bartime
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Isa te jee metin ki aan maakŋ gɛgɛr ken k'danin Jeriko ki. Ken naade deel deel jaay aan taar ki se, jeege dɛna ɔk metde. Gɔtn se naade ɔŋ debm kaam-tɔɔkɔ jɛŋ doob ki ing baay baaya roŋ Bartime, goon Time.

⁴⁷ Ken naan booy jaay j'ɔɔ Isan Nazaret ɔo deel deel se, naan baag tɔɔy ɔɔ: «Isa, naai *Goon Daud‡, ɛɛjum dom ki!»

⁴⁸ Jeege dɛna uuniŋ kaamiŋa ɔɔ ŋ'doa, gan naan tɔɔd tɔɔy makŋɔ cir daala ɔɔ: «Goon Daud, ɛɛjum dom ki!»

⁴⁹ Isa ɔk daara ɔɔ deek ɔɔ: «'Danumsinŋkiro.» Naade baa ɔŋiŋa, deekiŋ ɔɔ: «Isa danj. Ɔk 'maaki tɔɔgɔ, iini.»

⁵⁰ Gɔtn ese debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔd und te kal magaliŋa, naar iin kirit ɔɔ baa gɔtn Isa ki.

⁵¹ Isa tɔnd metin ɔɔ: «'Je m'ai tɛdn di?» Debm kaam-tɔɔkɔ tɛrliŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ɔɔdum kaamuma.»

‡ **10:47** Goon Daud se gooniŋ mal eyo, num taad taa *al-Masi ken adɛ teecn maakŋ metjilin ki.

⁵² Isa taadīn̄ ɔɔ: «'Baa. Taa naai aalga maaki dom ki se, ɔŋga lapia.» Gɔtn se kaamin̄ naar ɔɔf aaka ɔɔ naan̄ ɔk ɔoobo ute Isa tɛɛ.

11

Isa end Jeruzalem ki aan gɔɔ gaarge (Mt 21.1-11,14-17; Lk 19.20-44; Jn 12.12-19)

¹ Kɛn Isa te jee mɛtin̄ ki jaay aan gɔɔr te Jeruzalem se, naade aan ɔɔ *kɔsn̄ ɔlib ki kɛn cɛɛ naan̄ge tun k'dan̄de Betpajɛ te Betani. Gɔtn se maakŋ jeen̄ge tun mɛtin̄ ki se, Isa ɔl jeege di naaba.

² Naan̄ deekden̄ ɔɔ: «'Baaki maakŋ naan̄ kɛn naanse ki se. Kɛn naase endki kend se, aki kɔŋ goon buuru k'dɔɔkinga dɔɔkɔ ɔɔ nam bii kalan̄ ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansin̄kiro.

³ Kɛn nam jaay deeksenga ɔɔ: gɛn dī jaay naase 'tɛdki nakŋ se? 'Tɛrlin̄ki ɔɔki: Mɛlje ɔo jɛŋa ɔɔ tɛdga sum ɔo, asesin̄o naar tɛrl gɔtin̄ ki.»

⁴ Kɛn naade jaay baa aan se, ɔŋ goon buuru ɔoob ki k'dɔɔkinga dɔɔk taa ɔee ki ɔɔ naade tuutin̄o.

⁵ Jee kɛn naade ɔŋde gɔtn ese se, jee mɛtin̄ge aakde se deekden̄ ɔɔ: «Goon buuru se, 'tuutin̄ki gɛn dī?»

⁶ Naade tɛrliden̄ aan gɔɔ kɛn Isa taaddeno ɔɔ jee se ɔŋde naade tuuto goon buuru se.

⁷ Naade ɔk baansin̄ Isa ki, tɔɔf taal kal magaldege do buur ki se jaay Isa in̄g do ki.

⁸ Jeege dɛna tɔɔf taal kal magaldege ɔoob ki. ɔɔ jee mɛtin̄ge gaan̄o doomo maakŋ kaag ki, ɔaado tɔmbin̄ ɔoob ki se kici.

⁹ Jee deel naan̄in̄ ki ɔɔ jee ɔk mɛtin̄a dɔɔb ɔɔy ɔɔ:

«Ozaana! Ozaana!»*

«*Raa tēdn bēēn̄ do deb ken baado te ro Meljege Raa!»

10 «Raa tēdn bēēn̄ do deb ken os gaar gen bubjege
*Daud!»

«Ozaana Raa ken raan maakn̄ raa ki!»

11 Isa end maakn̄ geger ken Jeruzalem ki so naan̄
baa end maakn̄ *Bee Raa ki. Ken naan̄ bēer aak dood
nakge paac aas se, kaad ken se kaada baaga. Gotn
se naan̄ teec baa ute jee metin̄ ken sik-kaar-di se
Betani ki.

Isa naam ko ba

(Mt 21.12-13,18-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-17; Lk
13.6-9)

12 Metbeen̄ki, ken naade iino Betani ki se, Isa
naam so toolina.

13 Ken naan̄ jaay uun kaamin̄ aak ko ba daa daa
te kambin̄ dok naane se so kaadn̄ naane kon̄ koojin̄
kosso. Nabo ken naan̄ jaay baa metin̄ ki se naan̄ on̄
kamba sum taa kaadn̄ koojn̄ ko ba se ute borto.

14 Gotn se Isa taad ko ba ki se so: «Naan̄ ki se moon̄
nam kosn̄ naam kooji ey sum.» Gan̄ taar naan̄ taad
se jee metin̄ ki se booyga.

*Isa tuur jee tēdn zogen maakn̄ *Bee Raa ki*

15 Naade aan Jeruzalem ki so gotn se, Isa baa end
daan boor Bee Raa ki so naan̄ baag tuur jeegen
baano te nakdege gen zoa so jeegen baado dugu
gotn ese se. Naan̄ tot tol tuun te tabil jee pelēkn̄
gursge naatn̄ so tot tol te nakgen jee tēdn zo deerge
lee tin̄g do ki se kici.

16 Naan̄ gaasde so nam on̄te deel baano ute ne
dim daan boor Bee Raa ki.

* 11:9 Ozaana se je deekn̄ so: Raa aaja.

17 Gōtn se naan̄ dooyde, taadden ɔɔ: «Raa taad maakŋ Kitap ki ɔɔ:

Bee maam se tɛdn̄ bee ken̄ mɛtjil̄ jeegen̄ ɓaa se paac̄ ansum̄ keeme.†

Num gan̄ naase 'tɛdn̄ki tɛdgā gōtn̄ jee ɓoogge!‡»

18 *Magal̄ jee tɛdn̄ sɛrkē Raage tu ɔɔ ute jee jeel taadn̄ tɔɔkŋ mɛtn̄ Ko Taar Raage jaay booy nakŋ ken̄ Isa tɛd̄ se, naade je ɔɔobm̄ an̄ tɔɔɓ. Naɓo naade ɓeerin̄ ɓeere, taa jee dɛngen̄ tus se jaay booy taar Isa dooyden̄ se, ɔkden̄ taad̄ eyo.

19 Ken̄ aan̄ tɛgɛr̄ gōtɔ ɔk jin̄ se, Isa te jee mɛtin̄ ki teec naatn̄ maakŋ gɛgɛr̄ ken̄ Jeruzalem̄ ki se.

Mɛtn̄ taar ko ba ken̄ tuutu

20 Mɛtbeen̄ki tanɔɔrin̄-nɔɔriŋa, ken̄ naade tɛrl̄o tɛrl̄ Jeruzalem̄ ki se, naade aak ko ba ken̄ Isa naamin̄ se, tuutgā n̄es.

21 Gōtn̄ se Piɛr̄ saap do taar ken̄ Isa taado se, ɔeekin̄ ɔɔ: «Debm̄ dooyje, aaka! Ko ba naai 'naamin̄ se, tuutgā n̄es.»

22 Isa tɛrl̄ taad̄ jeege tun̄ mɛtin̄ ki ɔɔ: «Naase se aalki maakse do Raa ki!

23 'Booyki bɛɛ, m'asen̄ taada. Ken̄ deba jaay ɔeek ko ki ɔɔ: «Iin̄i ooc maakŋ baar ki» ɔɔ debm̄ se jaay ɔk naaja maakŋ ki eyo ɔɔ aal maakŋ do taar ken̄ naan̄ taad̄ se, nakŋ se Raa ansin̄ kŋn̄ tɛda.

24 Taa naan̄ se ɓo, maam ɔeeksen̄ m'ɔɔ: nakŋ paacŋ naase 'je aki tɔnd̄ mɛta gōtn̄ Raa ki se, aalki maakse aan̄ gɔɔ ɔŋin̄kiga ɔɔ Raa asesin̄ kɛda.

25 Ken̄ naase iin̄ ɔaarkiga raan̄ 'ɓaaki 'ɓaa tɔnd̄ mɛtn̄ Raa jaay, ɔkki taar te nam̄ num, 'ɓaa ɔkin̄ki

† 11:17 Aak Eza 56.7. ‡ 11:17 Aak Jer 7.11.

naagin̄ jaayo. Bin jaay Bubsen maakṇ raa kic 6o asen tōl *kusiṇsege.»

26 [§]

Magal Yaudge dem tōogṇ Isa
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

27 Isa ute jee metiṇ ki tērl 6aado Jeruzalem ki daala. Kaad ken naan lee 6aa kaam ara kaam ara daan bōar *Bee Raa ki se 6o, *magal jee tēdn serke Raa ki, jee jeel taadn tōokṇ metn Ko Taar Raage ute magal taa 6ee Yaudge se 6aado oṇiṇa.

28 Naade tōnd metiṇ ɔɔ: «Naai tap 6o ken undi kulu gen tēdn nakgen se tap 6o naṇa? Ey le ken eḏi tōogō gen tēdn nakgen se, tap 6o naṇa?»

29 Isa tērliden ɔɔ: «Maam m'je tōnd metse naka kalan sum. Ken naase jaay 'tērlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm ken undum kulu gen tēdn nakgen se.

30 'Taadumki tu, naṇa jaay ɔlo Jan-Batist *batiz jeege se: Raa lōbu jikilinge le?»

31 Ɔɔ gōtn se naade baag saapa ɔɔ taad te naapa ɔɔ: «Naan se j'anki tērl ɔɔ dīo? Ken k'taadkiga j'ɔɔki: <Raa 6o ɔliṇo> le, naan ajeki deekṇ ɔɔ: <Gen di jaay baate tookṇ kuunki taar Jan se?»

32 Anum ken k'taadkiga j'ɔɔki: <Jikilinge 6o ɔliṇo> le? A-a.» Taa naade se 6eer 6eer jeege tu, taa jeege paac se jeel maakde ki Jan se debm taad taar teeco taar Raa ken mala mala.

33 Gōtn se naade tērl Isa ki ɔɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Tērl Isa tērliden ɔɔ: «Maam kic num, m'asen

§ 11:26 Bersen ese se maakṇ kitapgen metiṇge se naan gōtō. «Ken naase jaay 'baateki kōkṇ naagṇ naapge le, Bubsen maakṇ raa ki kic 6o asen kōṇ tōl kusiṇsege eyo.»

kəŋ taadn debm kən undum kulu gən tɛdn nakgen se eyo.»

12

Isa aan kaa taara ro magal Yaudge tu

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

¹ Gətn se Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagn taara ɔ: «Gaaba kalan tɛd jinɛn biŋ, iin gurugin te durdur, ud gɔɔ do ko ki gən rii koojn biŋina ɔ iin gɔtɔ jɛrlɛ gən king bɔɔbm jinɛnina. Gətn se maakn jinɛnin se naan ɔnin kaam ji jee tɛdn naabge tu ɔ jee tɛdn naabge se tɛdga num utu kəŋ bɛddɛ ɔ gətn se naan iin ɔaa mɛrtɛ.

² Kən kaadn kugŋ koojn biŋ jaay aan se, naan ɔl debm tɛdn naabin se gətn jeege tun naan ɔndɛ jinɛnin kaam jidɛ se, taa aŋo kəkŋ bɛdina.

³ Num kən debm tɛdn naabin jaay aan jinɛnɛ ki se, jee se ɔk tɔnd dɛrɛŋina ɔ tuurin ɔnin ɔaa jin sik.

⁴ Kən mɛl jinɛnɛ jaay aakin naan ɔaado jin sik se, naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic kən ɔaa aan se, naadɛ ɔk tɔndin don ki ɔ naajina.

⁵ Naan kən se, tɛr debm jinɛnɛ ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan se naadɛ ɔk tɔolina. Tɛr debm jinɛnɛ se ɔlo jee tɛdn naabgen kuuy dɛn daala. Naadɛ se kic ɔo jee mɛtingɛ naadɛ tɔnd dɛrɛŋɛ ɔ kɛngen mɛtingɛ naadɛ tɔldɛ.

⁶ Debm kən ɔpin se, kɛse goon maak-jɛna. Naan saap ɔ: «Goonum mala se naadɛ utu tookŋ kuun taarina.» Taa naan se ɔo, naan ɔliŋo kaam mɔɔtn.

⁷ Gaŋ jee tɛdn naabgen esɛ jaay aakin se, baag taadn te naapa ɔ: «Naan se ɔo kən bubiŋ ooyga num utu 'tɛdn mɛl jinɛnɛ se; kən bin num 'ɔaakiro, k'tɔlin ki ɔ jinɛnɛ se ajeki kɔɔpm naajɛge tu.»

8 Gətn se naade əkiŋa, təliŋa əə maakŋ jinen ki se, naade uun undiŋ naatn.»

9 Num Isa tənd mətde əə: «Kən məl jinənə jaay baadoga num, jee se naaŋ aden tədŋ əə dī? Kən naaŋ baadoga num, jee se naaŋ aden təəl naatn əə jinənin se lə, naaŋ aŋ kədŋ kaam ji jeege tun kuuy.

10 Naase 'dooyiŋkiga te ey la taar kən *Raa taadŋ maakŋ Kitap ki se əə:

*Ko kən jee kiin beege baatiŋ se,
naaŋ se bo tədga ko kən 'gakŋ bea;*

11 *kəse bo naabm Məljege Raa*

*əə naajege tu se j'aakiŋki se əkjeki taad eyo!**»

12 Num magal Yaudge se jeelga kaal naagŋ taar kən Isa taad se, taad te naade. Gətn se naade je doobm kən aŋ kəkə, nabo naade beer jee denge tu. Gətn se naade iin əŋiŋa.

*Mətn taar kəgŋ miiri gən Gaar magal roŋ Sezar
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

13 Magal Yaudge əl *Parizigen mətŋge te jee *Ərədgən mətŋge, taa baa goom kəkŋ Isa do taariŋ ki.

14 Naade baado taadiŋ əə: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se 'taad taar mət ki əə taar jeegen kuuy se naai 'tədŋ naaba ro ki eyo əə jeegen jeege jeelde jee magalge se, taar naadege se naai əli dīm maak ki eyo. Num naai dooy jeege te doobm taar Raa mət ki. Bərsə 'taadjen tu: j'ək doobo gən kəgŋ miir Sezar ki ləbu gətə? J'aŋ kəg ləbu j'aŋ kəg ey lə?»

15 Num gaŋ Isa jeele taar naade taad se, taar maakde eyo. Naaŋ deekden əə: «Gən dī jaay naase

* 12:11 Aak KKR 118.22-23.

oomumki bin se? Uun 'baankiro te tamma kalan, m'añ kaak tu.»

¹⁶ Naade uun baano te tamma kalan ð Isa tond metde ð: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raañin ro ki se tap bo gen naña?» Naade terlin ð: «Gen Gaar Sezar.»

¹⁷ Gətn se Isa terlden ð: «Ken bin num, nakñ gen Gaar Sezar se eđin ki nakiña ð nakñ gen Raa le, eđin ki nakiñ kici.» Num ken naade jaay booy taar Isa taad se, əkden taad eyo.

*Jeege naaj metn taar jeegen utu kooy duru
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)*

¹⁸ Jeege k'dandə *Sadusege ken taad ð jeege ooyga num dur ey sum se, baado gətn Isa ki ð tond metin ð:

¹⁹ «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakñ Kitar ki ð: ken deba ək mendə jaay ooy əñ te goon ey se, beeki num, genaən se 'kəkñ mendina taa koojn metjili genaən ken ooy se.

²⁰ Num 'booyo, genaage cili, konde kalan. Debm deet deet se ək mendə našo ooy ooj te goon eyo.

²¹ Debm metin ki baado ək mendina ð naan kic ooy ooj te goon eyo. Debm k-mətəge tu se kic bo baado ək mend se, naan kic bo ooy ooj te goon eyo kici.

²² Ə naaden cili se paac təkñ naamga mend se, našo naade paac ooyo ð goono kalan kic bo nam ooj te eyo. Ə kaam məətn se, mendə se kic baado ooyo.

²³ Bin num, bii ken jaay jeege ooyga kooy ade dur daan yoge tu se, mend se tap bo 'tedn mend naña? Taa naaden cili se le, tək naaminga paac.»

24 Isa terlden ɔɔ: «Naase se, ɓere, iigkiga, taa taar Raa se le 'jeelki eyo ɔɔ tɔɔŋ Raa kic le, naase ɔndki te metiŋ eyo.

25 'Booyki, ɓii ken jaay jeegen ooyga kooy aɗe dur daan yoge tu se, gaabge te mendge se tɔkŋ naap ey sum. Num naaɗe se tecŋ aan gɔɔ *kɔɗŋ Raagen maakŋ raa ki.

26 Gen metn taar jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar maakŋ Kitapm Musa ki se, naase 'dooyiŋki te ey la ken ɔɔ: Musa aako poodo ɔk kɔk maakŋ ji kaag ki ɔɔ maakŋ pood ken se Raa taadiŋ ɔɔ: *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ɔɔ m'gen *Yakub?*†

27 Raa se, naaŋ Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naaŋ se, Raa jee zere. Naase se, ɓere, deer deer iigkiga.»

*Maakŋ *Ko Taar Raa ki se kese ɓo taar gen tɛda ken magal cir paac*

(Mt 22.34-46; Lk 10.25-37; Rm 13.8-10)

28 Kaad ken Isa naaj naaj ute *Sadusege se, debm jeel taadŋ tɔkŋ metn Ko Taar Raa kalan bini utu te naaɗe. Ken naaŋ jaay booy Isa taad tɔk metn taara nijim bin se, naaŋ iiko ceŋ ki ɔɔ tɔnd metiŋ ɔɔ: «Maakŋ taarge tun ken Raa taad ɔɔ k'ted paac se, ken gay ɓo cirde?»

29 Isa terlin ɔɔ: «Taar cirde paac se ken ɔɔ: 'Booyki gaan *Israelge, Meljege Raa se, naaŋ kaliŋ ki sum ɓo Raa.

30 Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute saapi paac ɔɔ ute tɔɔgi paac.‡»

† 12:26 Ken Raa jaay deek bin se, je taadŋ ɔɔ naan naaŋ ki se, jeegen do dokiŋ se utu zere. ‡ 12:30 Aak Dt 6.4-5.

³¹ Ter ken metin ki ɔɔ: «*'Je naapi aan gɔɔ 'je ro naai mala.*§ Maakɲ taarge tun ken Raa taad ɔɔ gen tɛda se, ken cir taargen ese se gɔɔ.»

³² Debm jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raa deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, kese jiga. Taar naai 'taad se taar met ki. Raa se naan kalin ki sum ɔɔ Raa kuuy se, gɔɔ.»

³³ Debkilimi je Raa se, an je te maakin paac, ute saapin paac, ute tɔɔgin paac ɔɔ je naapin aan gɔɔ ro naan mala. Taargen se cir *serkɲ ken naan ɛd Raa ki ɔɔ cir serkɲ ken naan tɔɔ ɔɔ tɔɔcin se.»

³⁴ Isa jaay booy taar gaabm terlin nijim bin se, naan deekin ɔɔ: «Naai se 'dɔk te *maakɲ Gaar Raa eyo.» Gɔtn se naade mɔɔtn nam tɔnd te metin gen taar dim kuuy ey sum.

**Daud dan *al-Masi ɔɔ: Meluma
(Mt 22.41-45; Lk 20.41-44)*

³⁵ Gan ken Isa dooy dooy jeege daan boor *Bee Raa ki se, naan tɔnd metde ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage taad ɔɔ al-Masi naan goon Daud se?»

³⁶ Daud mala kic ɓo *Nirl Salal ɔlin deek ɔɔ:

Meljege Raa taado Melum ki ɔɔ:

'Baado inj do ji daamum ki,

*bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.**

³⁷ Daud mala kic ɓo danin ɔɔ: Meluma, anum 'tɛdn goonin se, 'tɛdn ɔɔ di daala?»

Ken jee den jaay booy taar se ɛdfen maak-raapo.

§ 12:31 Aak Lb 19.18. * 12:36 Aak KKR 110.1.

*Isa deek jeege tu ɔ j'ɔnd kɔnd te jee jeel taadn
tɔɔkɲ metn Ko Taar Raage se
(Mt 23.1-14; Lk 20.45-47)*

³⁸ Ter Isa deek jeege tun naan dooyde dooy se ɔ:
«ɔndki kɔndɔ te jee jeel taadn tɔɔkɲ metn Ko Taar
Raage se, taa naade se je lee te kal magaldege gen
magal rode ɔ ken baaga bɔɔr ki se, naade je jeege
aden tedn tɔɔse naade ki.

³⁹ ɔ ken naade jaay aanga maakɲ *bee Yaudge
lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki. ɔ
ken aanga gɔtn kɔs ki kic le, naade je gɔtn naan ki.

⁴⁰ Naade se bo ken baagga keem Raa num, eem
lek tɛc ted aan gɔɔ naade bo jee bɛɛ taa jeege aden
kaaka ɔ naade bo jee ken ɔs nan ji mɛnd-daayge.
Num gan naade se, bɔɔr utu koocɲ dode ki se ɔɔn
aak eyo.»

*Mɛnd-daaye ɛd *serke Raa ki
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ Gɔtn se, daan bɔɔr *Bee Raa ki, Isa utu ing
cɛɛ tukul kaag ken jeege lee tɔmb serke maak ki
ɔ naan aak jee dengen baado omb serke Raa ki
maakɲ tukul kaag ki se. Gɔtn se jee maalge ro naap
ki baado omb gurs dena.

⁴² Gɔtn se, mɛnd-daay kalan baado omb tam-
mage sɛɛm sɛɛm dio ɔ tammagen se kɔbɔrɔ kic bo
aas eyo.

⁴³ Gɔtn se Isa dan jee metin ki ɔ deekden ɔ:
«'Booyki bɛɛ, m'asen taada. Mɛnd-daay ken daay
nan takɲ ese se, nakɲ naan omb maakɲ tukul kaag
ki se den cir gen jee baa se paac.

⁴⁴ Taa jeege se ɛd do nak dɛndege tu, gan
mɛnd-daay se ute daayin se kic bo, nakɲ naan ɔkɲ
ken an tinj se bo, naan baado ombin paac.»

13

Isa taad ၎် *Bee Raa se jeege utu an̄ tṵkṵ
(Mt 24.1-51; Lk 21.5-36; Mt 10.16-23; Lk 17.22-37)

¹ Kaad k̄en Isa teeco teec maak̄n̄ Bee Raa ki se, maak̄n̄ jeeṅge tun met̄in̄ ki se, deb kalan̄ deekin̄ ၎်: «Debm̄ dooyje, aak tu kogen aak b̄eε k̄en̄ j'iin̄ b̄ee se! Aak tu b̄ee se j'iin̄inga aak b̄eε aak eyo!»

² Isa t̄erlin̄ ၎်: «Aaka, b̄ee magal daar aak b̄eε b̄eε ese se, jeege utu an̄ ru nan̄ tak. Kongen r̄eεs aak b̄eε b̄eε se, utu wṵk̄n̄ kalan̄ kalan̄ ၎် ko tap ၎် 'k̄n̄ tood̄n̄ do naapin̄ ko ki eyo.»

Jee Raage j'utu j'aden dabara

³ Naan̄ k̄en se, Isa ook in̄g do *kṵsn̄ ၎̄lib ki ၎် ၎̄l kaamin̄ aak kaam sak *Bee Raa. Gṵtn̄ se jee met̄in̄ ki se, P̄īer, Jak, Jan ၎် Andre naade se sum ၎် ute t̄e naana ၎် naade tṵnd met̄in̄ ၎်:

⁴ «'Taaṁjen tu, nakgen se 'kaan nuṅ ki? ၎် naan̄ se 't̄ed̄n̄ ၎် d̄i jaay ၎် naaje j'an̄ kaak̄n̄ jeel ro ki k̄en̄ nakgen se jaay kaad̄in̄ 'kaan se?»

⁵ Gṵtn̄ se Isa baagden taada ၎်: «Ṁndki kṵndṵ, ၎̄nte 'kṵn̄ki nam ၎̄nten 'd̄erlse.

⁶ Jeege d̄ena utu ade ၎̄aa ute roma ၎် asen taad̄n̄ ၎်: «Maam ၎် *al-Masi!» ၎် k̄en̄ naade 't̄ed̄bin se utu 'd̄erl̄ jeege d̄ena.

⁷ K̄en 'booykiga jeege jaay baaga kṵṵsn̄ maan bṵorge, k̄en gṵar utu naase lṵbu 'dṵkṵ, anum b̄eε, ၎̄nten 'b̄eerki. Taa nakgen se utu 'kaana, na၎ṵ duni se 'k̄n̄ nan̄ ey ၎̄ortṵ.

⁸ Jee taa nan̄ kaam kalan̄ utu kiin̄ bṵorṵ ute jee taa nan̄ kuuy. Taa nan̄ gaar kaam kalan̄ utu kiin̄ bṵorṵ te taa nan̄ gaar k̄en̄ kuuy. Maak̄n̄ naan̄ge

tun metin naanja utu 'tea ð gōtn metin ðo utu tōl jeege. Aan gōð mēnd kēn maakin tuunin ġen koojo se, nakgen se kic ðo baaga kaana num, kēse je taadn ðo dunia ðo pga gōðo.

⁹ Num naase jee metum ki se ingki do metek se ki. Taa jeege se utu asen kōnd bōðo ðo asen ðaa tōnd dēreġ maakġ *ðeege tun Yaudge lee tusn maak ki. Taa maam se naade asen tōkġ ðaa naan magalge tu ðo naan gaaringe tu. Taa bin se, naase aki tēdn saadumge naan naade ki.

¹⁰ Anum bēeki se Labar Jigan ġen Isa al-Masi se, j'utu j'an taadn metjil jeege tun do naan ki se paac jaayo.

¹¹ Kēn j'ōk k'ðaanse ðaa gōtn kōjn bōð ki se, nirlse ðnte kaay se do taar kēn naase aki ðaa taada, taa taar kēn naase aki ðaa taad kaad kēn se naase mala eyo, num *Nirl Salal ðo asen kōl naase aki 'taada.

¹² Naan kēn se ġēnaa utu kōl ġēnaan j'an ðaa tōlo ðo bubu kici utu kōl gooniġa j'an ðaa tōlo. Gaange utu tērl naaga bubdege tu ðo je yode.

¹³ Taa maam se jeege paac utu asen kōðdn kundu; naðo debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar tōlin ki num, naan se utu 'kōġ kaaja.»

Dubar ðn kusina utu baado

(Mt 24.15-51; Lk 21.20-36; Lk 17.22-37)

¹⁴ «Kaadn utu kaan se naase utu aki kaakġ Debm tuj deelga te gōtin se utu 'kēnd king maakġ *Bee Raa ki, gōt kēn *salal se, kēn bēeki num, naan kēnd eyo. Bin num debm jaay dooy taar ese se booy n'ōkin ġiga jaayo! Kēn jaay aakkiga nakgen se num, ðn jee kēn ing taa naan Jude ki se, k'j'aañ j'ook maakġ koge tu.

15 Debm ing king do been ki raan se, ken naan booy jaay aan kaan se, n'onte booyo gen tsn nakingen maakη been ki.

16 Debm jaay maakη gōtiη ki kic le n'onte terlo beene gen kuun kal magaliηa.

17 Bii ken se, mendgen mendkaamge ute ko gaangen gēndege aay kaay si se, aden tēdn oη aak eyo.

18 Eemki *Raa taa nakgen se 'kaan kaadn kuul ki eyo.

19 Kaad ken se jeege utu dabar dena o dubar se gōtn Raa aal dunia tap 6o nam naam te eyo o moōtn dubar naan ki jaay 'kōōn cir naan ese se gōtō.

20 Num Mēljege Raa, 6ii dubar se, naan gaanηga duuku taa jeegen naan bēer tōōdē se, ken biigen se jaay naan gaandēn te duuk ey num, nam kōη kaaja tap 6o gōtō.

21 Kaad ken se jaay nam taadsenga o: <'Baado aakki, *al-Masi utu ara!> Ey le taadsen o: <Aakki! Naan utu naane!> Naase, oηten 'tookki taariηa.

22 'Booyki! Jeegen ken tēd rodē o naadē 6o al-Masige ute jeegen tēd rodē o naadē jee taad taar teeco taar Raa ki se utu adē 6aao. Naadē utu 'tēdn nakη-kōōbge ute nakgen deel doa, taa 'kaan jeege dala. O jee ken Raa bēer tōōdēnga tōōd se ken naadē oηga dōobo num, aden kaan dal kici.

23 Num, naase se oηdki kōndō! 'Bēre, taar se le, maam m'aalsenga kaal paac bise ki.»

**Goon Deba utu adē tērlē*

24 Ter Isa taaddēn daala o:
«Ken biigen gēn dubarge se jaay deelga num,
kaada se utu 'tēdn ilim dib
o laapa se le wōōr eyo.

25 K-dijgen maakη raa ki adē si naan ki

ወደ *nakgen* ወክ *təəgə* *maakŋ raa ki paac se, utu 'tea.**

²⁶ «Gətn se j'kaakŋ *Goon Deba ade bəəy maakŋ gapara ki ute təəgŋ Raa kən wəər gətə keləŋ.

²⁷ ኃ Goon Deba se ade kəl *kədn Raage ወ naade utu 'tusn jee kən naan bəer təədde, mətŋ naan kən kaam sə, gətn do naan ja iin ro ki bini daar ro ki ወ bini gətn mətŋ raa daar ro ki.»

Isa aal naagŋ taara ute ko ba

²⁸ «Naase əndki doa te ko ba: kən naan jaay baaga kəədn taa-oomo ወ dəb kamba se, naase 'jeelki əkki mət-kijiri aanga ወ bara əpga gəər.

²⁹ Bin num naase kic 60, kən aakkiga nakgen se jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se, naan aan əŋsega gəər kaam-taarse ki.

³⁰ 'Booyki bəe, m'asen taada: jee duni ki bəerse se 'kooy nan ey sum 60, nakgen se utu 'kaana.

³¹ Maakŋ raa ute do naan ja se utu 'deele, num taar maam se 'kəŋ deel eyo.»

*Raa kaliŋ ki sum 60 jeel 6ii kaan *Goon Deba*

³² «Num gan kən gən kaadŋ ute 6iin Goon Deba ano 6aa se, nam tap 60 jeel eyo. Kəəgen maakŋ raa ki kic 1ε jeel eyo, ወ Goono kic 60, jeel eyo. Nam jeel 6iin se, gətə. Kən jeel se, Bubu kaliŋ ki sum.

³³ Əndki kəndə, əŋte 'toodki bia, taa kaadŋ Goon Deba ade 6aa se, naase 'jeelki eyo.

³⁴ Kəse tec aan gəə debm 6aa 6aa merte. Naan əŋ bəen kaam ji jee tədn naabinge. Nan ja kic naan taadŋ naabiŋ naabiŋa ወ debm bəəbm taa dəobo se naan taadŋ ወ ŋ'əŋte toodŋ bia.

* 13:25 Eza 13.10 ወ 34.4.

³⁵ Inḡki zεεε daayum, taa naase kic 60 'jeelki eyo kaadn ken mεl 6ee ade 6aa se, ken naan 60 'kaan tεεε, daan 6ea, do-mεtbεeki, l3 tan3rina.

³⁶ 3ndki k3nd ey num s3m naan asen kaan k3n pirsil kaad ken naase utu toodki tood bia.

³⁷ Taar ken maam m'taadsen se, m'taadn jeege tu paac: daayum inḡki zεεε.»

14

Jee magalge end tεl kutn Isa

¹ 33pga 6ii di sum 60, Yaudge 'tεdn *laa Paak ute laa mappan 3k 3r3m eyo. G3tn se *magal jee tεdn sεrke Raage tu ute jee jeel taadn t33kḡ mεtn Ko Taar Raage je doobm an goon k3kḡ Isa taa an 6aa t33l.

² Naade taad 33: «J'3nḡte 'k3kḡnki 6ii laa ki, ey num jeege kiin ḡen tεdn taara 33 ḡ3t3 tuju.»

Mεnda 6aado 3t itir ro Isa ki (Mt 26.6-13; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

³ Isa 6aa maakḡ naan ken Betani ki 33 kaad ken naan inḡ 3s k333 maakḡ 6ee Simon ken k'danḡ debm bikidi se, mεnda kalaḡ 6aado uuno naka aan ḡ33 k-63k3l3 kalaḡ 33 nakḡ se ko 60 k'c33c k'daapina. K-63k3l se k'danḡ *albatir*. 33 itir maak ki se itir salal 33 33n3 33 k'danḡ *nard*. Mεnd se 6aado t33k k-63k3l3 se 33 33y itir maak ki se do Isa ki.

⁴ Jee mεḡḡen inḡ ḡ3tn se aak se, maakde tuju 33 baag taadn te naapa 33: «ḡen di jaay itir se naan tujin bin se?

⁵ Itir se jaay k'6aa k'dugḡḡa num, ano 6aa te tamma cir kaar-m3t3 33 ḡursn se j'anḡ nigin jee

daayge tu*!» Taa naan se 60 naade taad taargen inḡ kusu ro mend ken se.

⁶ Gaḡ Isa deekden ɔɔ: «Menda se ɔḡninki jɛɛk, ɔḡte 'tɛɛciḡki mindiḡa. Nakḡ naan tɛdum maam ki se, nakḡ jḡg aak eyo.

⁷ Jee daayge se daayum utu te naase ɔɔ ken naase 'jeki num adeki kɔḡ tɛdn bɛɛ. Num gaḡ maam se m'kɔḡ kiḡg te naase daayum eyo.

⁸ Ey num, mend se naan tɛdga bɛɛ ken naan kɔḡ tɛda. ɔɔ itir naan ɔtum se daapumga roma ken tɛdga num j'utu j'am kɔl maakḡ baad ki se.

⁹ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: do naaḡa ute magaliḡ se gɔtn gay gay kic 60, ken jeege utu 'taadn Labar Jiga se, nakḡ ken mend se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔɔsn maaniḡa ɔɔ saapm do nakḡ ken naan tɛdn ese se.»

Judas ut Isa

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Judas Iskariot se, naan maakḡ jee metn Isa ken sik-kaar-dio. Naan iin baa taad *magal debm tɛdn ɛɛrke Raage tu taa naan je aden taadn doobm ken naade an kɔkḡ Isa.

¹¹ Ken naade booy taar Judas se, maakde raapo ɔɔ naade taadiḡga taad ɔɔ utu an kedn gurs. Naan ken se, Judas baag je 60 doobm an kutn Isa sum.

*Isa ɔl jee metiḡ ki tɛdden kɔsn gen *laa Paak*

(Mt 26.17-36; Lk 22.7-18,21-39; Jn 13.1-38; 1Kɔr 11.23-25)

¹² Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔɔm eyo jaay aan se, bii ken se 60 k'tɔjḡn gaan baatge gen

* **14:5** Tamman kaar-mɔtɔ se aas te gursn debm ken tɛd naaba ɔḡ maakḡ baar ki.

laa Paak gen Yaudge. Jee metn Isa ki tond metin oo: «Kosn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

13 Gotn se Isa ol maakn jeege tun metin ki se jeege dio, deekden oo: «'Baaki maakn geger ki oo ken 'baaki baa se, naase aakki doodn ute gaaba uuno kooyo dooc te maane se. Okki metina,

14 oo gotn naan an kend maak ki se, 'taadki mel bee ki se ooki debm dooy jeege oljeno, oo k'tond meti oo bee gay jaay bo naan an kosn kosn laa Paak te jee metin ki se?

15 Gotn se naan asen taadn bee magala ken do bee ki raan, oo maakn bee ki se, nakinge paac aas kart. Gotn ese bo ajeki tedn kosn gen laa Paak se.»

16 Ken jee metin ki jaay baa aan maakn geger ken ese se, naade on nakge se paac aan goo ken Isa taaddeno. Gotn se bo naade ted kosn gen laa Paak.

17 Ken aan teger goto baa ok jin se, Isa baado ute jee metin ken sik-kaar-dio.

18 Ken naade jaay ing gotn kos ki baag kos se, Isa deekden oo: «'Booyki bee, m'asen taada: maakse ki se, debm ing os kos te maam se bo utu am kutu.»

19 Ken naade jaay booy taar ese se, naade maakde tuju. Gotn se naana naana kic bo baag tond metn Isa oo: «Lo, nakj se tedn maam le?»

20 Isa terlden oo: «Maakn naase ken sik-kaar-di se, debm ol kol jin maakn baay ki ute maam se bo, naana.

21 Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan goo ken *Raa taadno maakn Kitap ki, num gan oon deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic bo, bee kaca.»

Isa ed kəsn taadn metn taar yona

22 Kaad kən naade əs kəs se, Isa uun mappa jin ki, təm Raa ə dup edin jeege tun metin ki deekden ə: «Ok əski, keese roma.»

23 Ter naan uun *kəp dooc te tətn koojn kaagn k'danin bin se jin ki, təm Raa, eddesina ə naade paac nana kic 60 ək aaye aaye.

24 Isa deekden ə: «Keese moosuma kən taad ə *Raa dəkga ute naase. Moosn se əy taa jee dena.

25 'Booyki beε, m'asen taada: tətn koojn bin ese se, məttn maam m'kaay ey sum, bini m'baa kaay tətn koojn bin kiji se, *maakn Gaar Raa ki jaayo.»

26 Kən naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec ba aook do *kəsn əlib ki.

Isa taad ə Pier utu an baate

27 Gətn se Isa taad jeege tun metin ki ə: «Naase 'paacki utu amki kaan reεε, taa Raa taadga taad maakn Kitap ki ə:

Maam m'utu m'təəl debm gaam baatge,

ə baatinge se lε utu 'kaan wəkə.†

28 Num kən maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kənd naana, m'asen ba booy taa naan Galile ki.»

29 Gətn se Pier deekin ə: «Kən jee meti ki jaay aan reεi paac kic 60, maam se m'ai kəy reε eyo.»

30 Gañ Isa terlin ə: «'Booy beε, m'ai taada: maakn nər kən jaaki se, kər kərənjo 'kəy dəl di ey sum 60, naai 'naajn dəl mətə 'deekn ə naai 'jeelum eyo.»

31 Gañ Pier deekin ə: «Gətə! Maam se kən am kaan te yo kic 60, m'ai baati eyo!» Ə jee metin kən kuuy se kic 60 paac taad aan gə gen Pier se.

† 14:27 Aak Zak 13.7.

*Isa tønd mɛtn Raa Getsemane ki
(Mt 26.36-46; Lk 22.40-46)*

³² Naan̄ kɛn se, naadɛ aan gɔt kɛn k'dan̄ɪn̄ Getsemane. Kɛn naadɛ aan se, Isa taad̄n̄ jee mɛt̄ɪn̄ ki ɔɔ: «ɪŋki gɔtn̄ ara, kɔr maam m'adɛ ɓaa tønd mɛtn̄ Raa se.»

³³ Naan̄ ɔk ɓaan te Pɪɛr, Jak ɔɔ Jan. Gɔtn̄ se nirlin̄ baag teece ɔɔ taar maakin̄ ki nan̄ tak.

³⁴ Isa deekden̄ ɔɔ: «Maam se maakum tujga ɔɔ nirlum teecga aan gɔɔ m'aki kooyo. Anum naase se ɪŋki gɔtn̄ ara ɔɔ ɔn̄ten 'toodki bia.»

³⁵ Naan̄ iin̄ iik naan̄ ki cɔkɔ, ooc naan̄ ki ɔɔ baag tønd mɛtn̄ Raa deek ɔɔ: «Kɛn naai 'je num, kaad̄n̄ dubar kɛn utu kaan dom ki se, iikin̄ naatn̄ dɔkɔ.»

³⁶ Naan̄ tɛrl taad̄ daala ɔɔ: «Abba, Bua, nak̄ɪ ɔɔn̄ ciri naai ki se, gɔtɔ. Iikum *kɔɔpm̄ dubar se rom ki naata. Num gan̄ 'tɛd̄ aan gɔɔ kɛn naai maaki jen ro ki, aan gɔɔ kɛn maam ɓo m'je se eyo.»

³⁷ Kɛn naan̄ tɛrl ɓaadɔ ɔɪ jee mɛt̄ɪn̄ ki se, kaamde ɔkga bia. Naan̄ deek Simon Pɪɛr ki ɔɔ: «Simon, naai 'tood tood bi la? Lɛr kalan̄ kic ɓo naai ɔɪ aasin̄ te gen̄ kin̄g zɛɛr ey ne?

³⁸ Naase ɪŋki zɛɛrɛ, 'tɔndki mɛtn̄ Raa, taa naase aki kooçn̄ maak̄ɪ nak̄ɪ naam ki eyo. Maak̄ɪ de-bkilimi se je tɛd̄n̄ nak̄ɪ bɛɛ, naɓo daa ron̄ ɓo ɔɪ aasin̄ eyo.»

³⁹ Tɛr Isa iik naan̄ ki cɔkɔ daala, ɓaa tønd mɛtn̄ Raa, naan̄ ɪŋg dɔɔl taar ese sum.

⁴⁰ Kɛn naan̄ ɔk tɛrlo daal se, ɓaadɔ ɔɪ jee mɛt̄ɪn̄ ki tood tood bia ɔɔ kɛn bi ɔkde se, kaamde kic ɔɪ aak eyo. Gɔtn̄ se taar naadɛ an̄ taad̄ kic ɓo jeel eyo. Isa ɔk tɛrl ɓaa tønd mɛtn̄ Raa daala.

⁴¹ Kεn naan̄ tεrl baado ɔŋde gen k-mɔtɔge se, deekden ɔɔ: «Maakŋ toodn̄ bise ki se naase utu 'tood 'tɔɔlki tɔɔl kɔorse rɔk la? Bεεga, kaadiŋ aanga. 'Booyki, *Goon Deba se, j'utu j'an̄ kɔkŋ kɔl ji jee tɛdn̄ *kusiŋe tu.

⁴² Iiŋki, k'baaki! Aakki, debm am kut se aanga!»

Isa j'ɔkinga

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-12)

⁴³ Kεn Isa utu taad̄ nan̄ te taariŋ ey sum ɔɔ, gɔtn̄ se Judas aana; naan̄ se maakŋ jeege tun mεtn̄ Isa kεn sik-kaar-dio. Naan̄ baado ute dɔɔl jeege dεna mεtiŋ ki kεn ɔk gɔrd-jεrldege ɔɔ te sirddege. Jee se, *magal jee tɛdn̄ sεrke Raage tu, jee jeel taadn̄ tɔɔkŋ mεtn̄ Ko Taar Raage ute magal taa ɔee Yaudge ɔɔ ɔldeno.

⁴⁴ Judas, naan̄ ɔɔ debm utu kutn̄ Isa se, taadga taad̄ jeege tun ese se ɔɔ: «Debm jaay maam m'an̄ baam kɔkɔ ɔɔ m'kaay ciiliŋ se ɔɔ, kεse ɔɔ naana! ɔk 'baansiŋki ɔɔ 'bɔɔbiŋki jiga.»

⁴⁵ Kεn Judas jaay baado aan se, naar ɔaa cεε Isa ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Debm dooyje!» Gɔtn̄ se naan̄ baam ɔkiŋa ɔɔ aay ciiliŋa.

⁴⁶ Jee kuuy k'baado tɛl se ɔɔ iij-ɔkiŋa.

⁴⁷ Num maakde ki se, deb kalan̄ ɔɔdo gɔrd-jεrliŋa, ɔg gaan̄ te bi debm tɛdn̄ naabm magal debm tɛdn̄ sεrke Raa ki se.

⁴⁸ Gan̄ Isa deekden ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jεrlsege ɔɔ te sirdsege se, aan gɔɔ 'baakiro kɔkŋ debm ɔoogo.

⁴⁹ Ey num ɔii-raa maam m'tiŋgo ute naase daan bɔɔr *Bee Raa ki m'lee dooy jeege, naɔɔ naase ɔŋ ɔkumkiro te eyo. Num jaaki jaay m'baamkiro kɔkɔ

se, taa taar k'raanjiño maakŋ Kitap ki do dakiñ se, 'kaan doobiñ ki.»

⁵⁰ Ganj gətn se, jee mətiñ ki paac baatiña əə aan rəsina.

⁵¹ Anum, gətn se goon kədo kalañ bini ək mətn Isa əə naan aal kal kuulu sum 60 ron ki. Jee se əkiña,

⁵² nabo naan an ənde kaliñ jide ki, aan 6aa mət-beere.

*Isa j'ək k'baansin naan magal Yaudge tun *jee kaakŋ mətn taarge*

(Mt 26.57-68; Lk 22.54,63-65; Jn 18.13-24)

⁵³ Naade ək 6aan te Isa 6ee *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki. Gətn se magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, magal taa 6ee Yaudge ute jee jeel taadn təkŋ mətn Ko Taar Raage se, paac tus gətn ese.

⁵⁴ Pier əko mətn Isa daande goon dəkə, end 6aa bini aan daan bəər 6ee magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki. Gətn se naan ing riib riib podo te jee tɛdn naabge.

⁵⁵ Anum magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacŋ jee kaakŋ mətn taarge se, naade je təl taara do Isa ki taa an kəkŋ mindiñ num, j'an 6aa təkə, nabo naade əŋ te taar dim eyo.

⁵⁶ Ey num saadge dɛna 6aado təliñ taar-kəəbə don ki, nabo saaddege ək mətn naap eyo.

⁵⁷ Jee mətiñge uun taar mət ki eyo, əliñ don ki taa an kəkŋ mindiña, deek əə:

⁵⁸ «Naaje k'booyo naan taad əə: <*Bee Raa kɛn jeege 60 iiniñ te jide se, maam m'an təkŋ naatn əə daan 6iige tun mətə se, maam m'kiin kɛn kuuy gətiñ ki. Bee maam m'an kiin se, jikilimge 60 an kiin te jide eyo.»

⁵⁹ Ute naan se kic 60, saadgen baado taad taar se, taarde ok metn naap eyo.

⁶⁰ Gotn se magal debm tedn serke Raa ki se iin daar daan jeege tu oo tond metn Isa oo: «Naai tap 60 'terlden taar dim ey la do taarge tun naade tali doi ki se?»

⁶¹ Gan Isa do dek oo terlin taar dim eyo. Ter magal debm tedn serke Raa ki tond metin daala oo: «Naai 60 *al-Masi ken Goon Raa ken jeege lee toomin se la?»

⁶² Isa terlin oo: «Yee, kese maama. Oo naase utu aki kaakj *Goon Deba se, ing king do ji daam Sidburku ki oo ken naan ade booy se ade king do gapar ki.»

⁶³ Gotn se magal debm tedn serke Raa ki, iin nεεpm te kalinge oo deek oo: «'Booyki! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala!

⁶⁴ Naase le 'booykiga te bise ken naan naaj naaj Raa se! Anum naase 'saapki ooki di?» Jee gotn ese paac ojij booro don ki oo: «Naan se nakin yoa!»

⁶⁵ Jee metinge baagin tupm booro ron ki, teelin kaamina, tandin ute kutupu oo tond metin oo: «'Taadjen tu, debm taad taar teeco taar Raa ki, ken tondi se, nana?» Gotn se asgarge kic 60 ok baansina oo tandin metn bin ki.

Pier baate Isa

(Mt 26.59-75; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Kaad ken Pier jaay utu nen daan boor ki se, maakj mendge tun jee tedn naabm *magal debm tedn serke Raa ki se, deb kalan baado.

⁶⁷ Ken naan aak Pier ing riib riib poodo se, gotn se naan andin kaama tak, deekin oo: «Berε, naai kic 60 debm Isan kod Nazaret se.»

68 Gōtn se Pier baag naaja deek ə: «Gaabm se maam m'jeeliŋ eyo ə taar naai 'taad se ɛ, maam m'booy m'ɔk m'etiŋ eyo.» Gōtn se Pier iin teec naatn ɓaa maakŋ ɓee k'ɛn taa doob ki. [Gaŋ gōtn se sum ɓo k'ərɔŋjɔ əd' əyɔ]‡.

69 Num m'ɛnda se t'ɛrl aakiŋa ə baag taadn jeege tun iŋg gōtn ese ə: «Gaabm ese kic ɓo m'ɛtn naade!»

70 Gaŋ Pier t'ɛrl naaj daala. T'ɛr ɔkɔ sum ɓo, jee iŋg gōtn ese deekiŋ daala ə: «Deer deer, naai se m'ɛtn naade, taa naai kic ɓo k'ɔd Galile.»

71 Num Pier baag naam taariŋ ə: «B'ɛɛ, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'ə: gaabm se maam m'jeeliŋ eyo ə k'ɛn m'taadga taar-k'ɔɔɓɔ kic ɓo əŋ Raa am naama.»

72 Gaŋ gōtn se sum ɓo k'ərɔŋjɔ əd' əyɔ g'ɛn k-dige ə Pier naar saap do taar k'ɛn Isa taadiŋo ə: «K'ər k'ərɔŋjɔ k'əyɔ d'ɔɔl di se, naai am baatn d'ɔɔl m'ɔtɔ.» Gōtn se naaŋ saap do taar k'ɛn se, naar teeco ə baag keeme.

15

Isa j'ɔk k'ɓaansiŋ naan Pilat ki

(Mt 27.1-2,11-14; Lk 22.66-71, 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Tan'əriŋ n'əriŋ se, *magal jee t'ɛdn s'ɛrkɛ Raage tu, ute magal taa ɓee Yaudge ə jee jeel taadn t'ɔkŋ m'ɛtn Ko Taar Raage, naade se ɓo magal Yaudgen *jee kaakŋ m'ɛtn taarge, naade paac tus taad d'ɔk taarde kalan. K'ɛn naade taarde t'ɛd kalan se, gōtn se əl k'j'ɔk k'd'ɔk Isa ə ək ɓaa ɛdiŋ Pilat ki.

‡ 14:68 Taara se maakŋ kitapge tun m'etiŋge se g'ɔtɔ.

² Kɛn naade aan se, Pilat tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Naai ɓo Gaar Yaudge la?» Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Yɛɛ aan gɔɔ kɛn naai 'deekiŋ se.»

³ Magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu se tɔliŋ taarge dɛna doŋ ki taa aŋ kɔkɔ mindiŋa.

⁴ Tɛr Pilat tɔnd mɛtiŋ daala ɔɔ: «Naai 'tɛrlden ey la? Naai 'booy ey la taar naade tɔli doi ki taa ai kɔkɔ mindi se?»

⁵ Num gaŋ Isa tɛrliŋ te taar dim eyo. Kɛn Pilat aakiŋ se, ɔkiŋ taad eyo.

Isa j'utinga

(Mt 27.11-31; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-40, 19.1-16)

⁶ Kɛn aanga *laa Paak gɛn Yaudge se tak ɓo, jeege se ɓaado tɔnd mɛtn Pilat ɔɔ j'ɔɔd j'ɔlden debm dangay kalan kɛn naade jenga ro ki.

⁷ Naan kɛn se, gaaba kalan bini debm dangay k'danŋ Barabas, j'ɔkiŋ dangay ki te sawarge. Kaad kɛn jeege teec sawar se, naade tɔlga deba.

⁸ Gaŋ ɓii kɛn se sum ɓo, jeege dɔɔɓo ook ɔŋ Pilat ɔɔ tɔnd mɛtiŋ ɔɔ ade kɔɔdn debde kalan aan gɔɔ kɛn naan ŋ'lee ŋ'tɛda.

⁹ Pilat tɛrlden ɔɔ: «'Jeki m'asen kɔɔdn kɔl Gaar Yaudge se la?»

¹⁰ Taa Pilat se jeele, kɛn *magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu jaay ɔk ɓaano ute Isa se, naade tɛd tɛd maak-kilimi ɓo roŋ ki.

¹¹ Anum magal jee tɛdn sɛrkɛ Raage tu ɔl mɛtn jee dɛnge ɔɔ k'tɔnd mɛtn Pilat num, taa j'aden kɔɔdn kɔl Barabasi.

¹² Ɔɔ jeege se, Pilat tɔnd mɛtde daala ɔɔ: «Num gaabm naase 'danŋki Gaar Yaudge se, m'aŋ tɛdn m'ɔɔ di?»

13 Gətn se, tər jeege dəəb əy caa ə: «Naan se, 'tup 'təəlin ro kaag ki!»

14 Pilat tərlden ə: «Naan tap 60 tujga dī?» Num gan jeege se təy dək taara ən eyo ə: «Naan se, 'tup 'təəlin ro kaag ki!»

15 Pilat je raapm maakn jee dange se, əl k'baa k'j'əəd j'əlden Barabas. Gan gen Isa se, naan əl k'j'əəndin ute mεεε ə ək əlin asgarge tu taa j'an baa tupm təəl ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo mεtn Isa ki

16 Asgarge ək baan te Isa daan bəər bεe kεn maak ki ə bεe se gen magal taa naan gətn ese. Gətn se naade danə dəəl asgarge paac.

17 Naade uun uusin kal gaaringe aac bon ə əj dāapo jεkε* gen kərəndə, baado əndin don ki.

18 Naade baagin tēdn təəse ə: «Təəse naai ki, Gaar Yaudge!»

19 Gan gətn se, naade təndin don ki te kaagn tec naala, tupin booro ron ki, baado tεrge ə no naanin ki.

20 Kεn naade tooyin koogo mεtin ki aas se, kal aac bon se naade əədin naatn ə tuusin kal naange gətin ki jaay ək baansin naata, taa j'an baa tupm təəl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.32-56; Lk 23.26-49; Jn 19.17-37)

21 Gətn se, gaaba kalan k'danin Simon kəd Siren. Naan se bubm Alekzander te gen Rupus. Naan iino naatn ə deel deel te dəobm se. Asgarge əkin taa təəgə gen kuun kaagn j'an tupm Isa ro ki se.

* 15:17 Jεkε se laatin gaaringe.

22 Naade ak baan te Isa gət ken k'danin *Golgota*; Golgota se je deekn ə: gətn kaadn do deba†.

23 Naade edin tətn koojn bin deep te dawa k'danin mir, gan Isa baate kaaye.

24 Gətn se, naade tupin ro kaag ki ə uun daarin raan ə kalinge se, asgarge tedin salatia jaay bo nigina ə debm oocinga bo uunu uunu.

25 Naade tup Isa ro kaag ki se kaadn mes ki.

26 Naade tupin aas se, raan əlin kaam don ki metn taar ken naade ansin tələ, naade raan ə: Kese bo Gaar Yaudge.

27 Naade iin tup jee boogge dio ro kaagge tu kici. Deb kalan k'j'uun k'daarin do ji daamin ki ə deb kalan k'j'uun k'daarin do ji jeelin ki.

28 [‡]

29 Jee deel deel gətn se jaay daar aakin se, naade siik dode ə naajin ə: «Waya! Naai bo debm ə 'təək *Bee Raa ə an kiin kuuy daan biige tun mətə se,

30 aaj roi mala; 'bəy do kaag ki se naata!»

31 *Magalgen jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn təək metn Ko Taar Raage se kici, taad te naapa ə tooyin koogo metin ki ə: «Jee kuuy se, naan aajdenoga num, ən aasin gen kaajn ro naan mal eyo.

32 Naan *al-Masi ken Gaar *Israelge dey se, n'bəy naatn borse ro kaag ki ə ken naaje jaay j'aakinga naan bəyoga num, j'kaal maakje don

† 15:22 Golgota se kəsn baata ə ken aakin num tec aan gəə kaadn do deba. ‡ 15:28 Kitap gen metinge zidn naan se: Taa naan se bo, taar ken Raa taadn maakn Kitap ki se aanga te doobina ken taadn ə: «Naan se, j'aakin aan gəə debm kusina daan jee kusinge tu.» Aak Eza 53.12 ə Luk 22.37 kici.

ki.» Jee 6ooggen k'tup k'toalde do kaagge tun ceen Isa ki se kic 6o naajina.

Isa ooyga

³³ Ken kaada jaay aas katar tir se, do naana te magalin se goto baa ted ilim dib bini aan katar do teger ki.

³⁴ Aan katar do teger ki se, Isa doo dooy makon ute taar naajina do: «*Eloyi, Eloyi, lema sabaktani?*» Taar se je deek do: *Raama, Raama, naai 'resum gen di?*§

³⁵ Maakn jeege tun daar gotn ese se ken booyin naan taad bin se, jee metinge taad ute naapa do: «'Booyki tu, naan dan dan *Eli!»

³⁶ Gotn se deb kalan aan baa uuno naka kalan ken uun maane, olin maakn totn koojn bin ken mooyo jaay, uun olin taa gard ki do uun olin taar Isa ki taa n'suubu. Ter deek do: «Onki jaay sam j'aakinki, ken Eli jaay utu ade baa an booyin naatn ro kaag ki se num.»

³⁷ Gotn se, Isa doo dooy makono do kon teece.

³⁸ Naan ken se, kal deer k'gaan maakn *Bee Raa se, neepo raan bini aan naan ki tak.

³⁹ Bubm asgarage kalan ken daar kaadn Isa ki se, jaay booy Isa doo dooy do kaakn naan aak kooyin se, deek do: «Deer deer, gaabm ara se Goon *Raal!»

⁴⁰ Gotn se mendge daar dok do aakina. Maakde ki se Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jakn baata te gen Yoze do ute menda ron Salome.

⁴¹ Ken Isa utu Galile ki se, naade leedo te naana do tedino naaba. Gotn se mendgen kuuy kic dena baado te naana Jeruzalem ki tele.

§ 15:34 Aak KKR 22.2.

*Isa j'ɔlin ɓaadn**(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)*

⁴² Bii ken se ɓo, Yaudge daap daap rode gen *bii sebitn ken 'baagn teger ken gɔtɔ ɔkga jin se. Ken kaadn teger jaay aan se,

⁴³ gaaba kalan bini kɔd Arimate ron Yusup ɓaadɔ. Maakn magal Yaudge tun jee lee kaakn metn taarge se, naan kic ɓo debm k'jeel jeel gɔtiŋa. Ɔo naan kic inŋ aak kaak kaam *maakn Gaar Raa ken utu 'kaan se. Naan aay kaamin ɓaa end ɔn Pilat ɔɔ tɔnd metiŋa taa an kɔn ro Isa se naan an ɓaa kɔl maakn ɓaad ki.

⁴⁴ Ken Pilat jaay booy j'ɔ Isa ooyga se, ɔkin taad eyo. Naan ɔl k'daŋo bubm asgarge tɔnd metin ɔɔ: «Isa ooy se daanin ɔkga la?»

⁴⁵ Ken bubm asgarge jaay deekin ɔɔ: «Yεε» naan ken se jaay Pilat ɔn Yusup ɓaa ɔɔd ro Isa.

⁴⁶ Num Yusup iin dugo kal duubu, ɓɔoyo ro Isa naatn ro kaag ki ɔɔ teelin te kal se, uun ɔlin maakn ɓaad ken j'ɔn ko ɓo j'ud k'daapiŋa ɔɔ dircil aalin ko taar ki.

⁴⁷ Mari ken iino Magdala ki ute Mari ko Yoze, naade aak gɔtn j'ɔl j'aalsiŋa.

16*Isa duroga daan yoge tu**(Mt 28.1-8; Lk 24.1-8; Jn 20.1-2)*

¹ Ken *bii sebit jaay deel se, Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jak ute Salome dugo nakn oot nijimi gen ɓaa kɔtn ro Isa ki aan gɔɔ ken Yaudge lee teda.

2-3 Num 6ii dumas* ki tanöörin nöörin, naade iin 6aa 6aa taa 6aad ken j'ol j'aalo ro Isa maak ki se, taadte naapa ɔɔ: «Nana jaay ajeki dircil ko taa 6aad ki se?» Ken naade jaay aan taa 6aad ki se, kaada utu ooko kooko.

4 Ken naade jaay uun kaamde aak se, ko taa 6aad ki se nam dircilinga, ey num, ko se magal beeyo.

5 Ken naade aan se, end maakn 6aad ki. Kaam do ji daamde ki se, aak goon kodɔ ing ute kalin raap raapo. Ken naade aakin se, dɔrlɔ ɔɔ nirlde teece.

6 Gan goon kodɔ se taadden ɔɔ: «ɔnten '6eerki! Naase se 'jeki je Isan kod Nazaretn ken k'tup k'töolin ro kaag ki se; naan se duroga daan yoge tu; gɔtn ara se, naan gɔtɔ. Aakki tu, kесе 6o gɔtn ken j'ol j'aalsina.

7 Bin num, '6aa 'taadki Pier ki te jee metn Isa ken kuuy se ɔki: naan se ɔndsenga naana, asen 6aa booy taa naan Galile ki. Gɔtn naane se 6o, naase anki '6aa kaaka, aan gɔɔ ken naan taadseno.»

8 Naade teec aan ɔn taa 6aada taa naade se nirlde teecga ɔɔ rode kic 6o ɔk marga jεg jεg. Ken beere ɔkde se, taar dim kic 6o naade ɔn taad nam ki eyo.

Isa teec naan jeenge tu
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

†[

9 Isa duro daan yoge tu se 6ii dumas ki tanöörin nöörin. Deet deet se naan teec naan Mari ken iino Magdala ki, naan 6o ken Isa tuurino sitange cili ron ki.

* **16:2-3** Maakn suuk kalan ki se 6ii dumas se 6o 6iin baag deet deet.

† **16:8** Taar naan ki se (kon 16.9-20) maakn kitapge tun metinge se taar se gɔtɔ.

10 Mænd se baa taaf jeege tun tingo te Isa ə kən naan əŋde se, naade maakŋ kəl do ki ə ɪŋ eem keeme.

11 Kən naade jaay booy taar naan taadden ə Isa se duroga daan yoge tu ə naan mala aakiŋoga ute kaamiŋ se, gaŋ jee se baate tookŋ taariŋa.

12 Kən nakgen se jaay deel se, jee meŋin kən dio baa baa bee naata. Kən naade jaay baa baa doob ki se, Isa teec naande ki ute ro kuuy.

13 Jee se tɛrl baado taaf jeegege tun kuuy ə jee se kic ɓo naade baate tookŋ taarde.

14 Tɛr Isa baado teec naan jee meŋin kən sik-kaar-kalan, kaad kən naade ɪŋ əs kəsə. Gətn se naan mooyde taa naade baate kaal maakde don ki ə taa do-məŋgden kən əlde naade baate tookŋ taar jeege baado taadden ə naan duroga ə naade aakiŋa te kaamde se.

15 Naan taadden ə: «'Baaki do naan ki paac ə 'taadki Labar Jiga se jeege tu paac.

16 Debm took aalga maakiŋ se j'an *batizi ə naan kəŋ kaaja, num debm baate tookŋ kaal maakiŋ ɛ bəə utu kəŋŋ don ki.»

17-18 'Booyki! Jee aalga maakde dom ki se, naade kəŋ tuur sitange te roma ə naade kəŋ taadŋ taar naanŋen kuuy. Naade təkŋ wəjge te jide ə kən aayga kaagŋ təəɓ kic ɓo, ade kəŋ tɛdŋ dɪm eyo. Naade tənd jidege do jee kəŋge tu ə jee kəŋge 'kəŋ lapi. Kese ɓo nakŋ-kəŋgen naade tɛda.

*Isa ək tɛrl gətn *Raa ki*

19 Kən Mɛljege Isa jaay taaf naŋ taariŋ se, Raa uun baansiŋ maakŋ raa ki ə naan ɪŋ do ji daamiŋ ki.

²⁰ Ɔɔ jee mɛtin̄ ki se ɓaa ɡɔɔ ɓaa se paac taaf Labar Jiga ɡɛn Isa se jeege tu. Ɔɔ Mɛlje Isa noogde maakɲ naabde ki, naade tɛdga nakgen deel doa taa jeege jeele taar naade taaf se, taar mɛt ki.]

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94